

Vapautta ja vakautta

KESKUSTAN 30+ SUKUPOLVI

ÄÄRIKESKUSTALAINEN
HALLITUSOHJELMA 2007-2011

VAPAUTTA JA VAKAUTTA

KESKUSTAN 30+ SUKUPOLVI

1	Esipuhe.....	6
2	Uudistuspolitiikan ydin ja hallituksen salkkujako.....	9
3	Talous- ja veropolitiikka.....	12
4	Elinkeino- ja työllisyyspolitiikka.....	15
5	Kunta- ja peruspalvelut.....	19
6	Sosiaaliturvan kehittäminen.....	22
7	Eläke- ja sukupolvipolitiikka.....	24
8	Sivistyspolitiikka.....	27
9	Asuntopolitiikka-, yhdyskunta- ja liikennepolitiikka....	32
10	Luonnonvara- ja ympäristöpolitiikka.....	37
11	Energia- ja ilmastopolitiikka.....	41
12	Vahva ja yhtenäinen Euroopan unioni.....	46
13	Ulko- ja turvallisuuspolitiikka.....	49
14	Hallinnon uudistaminen.....	53
15	Hallitusohjelman kirjoittajat.....	56

1 Esipuhe

Viherpunainen hallitus aloitti vuonna 2003 epävarmuuden keskellä. Elettiin keskellä terrorismin vastaista sota, kansainvälistä epävarmuuden aikaa. Suomenkaan tilanne ei näyttänyt yksinkertaiselta. Ulkomaankaupan ylijäämä oli alkanut sulaa ja talouskasvu oli nollan tuntumassa. Tämä näkyi niin heikkona työllisyyskehityksenä kuin julkisessa taloudessa.

Nyt uuden hallituksen aloittaessa tilanne on aivan toinen. Talous kasvaa, työllisyys näyttää yhä kehittyvän erittäin suotuisasti, uusia yrityksiä syntyy vauhdilla, julkinen talous on selvästi ylijäämäinen ja kuntatalous tervehtyy. Lähivuodet näyttävät positiivisilta.

Etukäteen ennustettuna tulevan hallituksen nelivuotistaival on erilainen kuin nykyisen. Viherpunainen hallitus kohtasi kovimman haasteensa heti vaalikauden alussa, kun taas vuoden 2007 vaalien jälkeisen hallituksen tiukin testi on talouden ja työllisyyden kannalta vasta vaalikauden lopulla, vuosina 2010 ja 2011. Tällöin eläköityminen alkaa toden teolla näkyä työpaikoilla.

Tässä piilevät suomalaisten hyvinvoinnin ja sitä kautta myös uuden hallituksen suurimmat haasteet. Aloittaako eduskuntavaalien jälkeen hallitus, joka haluaa intohimoisesti jatkaa pääministeri Matti Vanhasen hallituksen yrittäjyyden ja ahkeruuden tukemiseen tähtäävää uudistuspolitiikkaa vai nousevatko maata hallitsemaan voimat, joiden tavoitteena on pysäyttää uudistukset ja sementoida nykyiset rakenteet? Toisin sanoen – jatkaanko uudistuspolitiikkaa heti vai vasta pakon edessä, hallitsemattomastikin, vuosikymmenen lopussa.

Tärkeintä on lisätä kannustavuutta, kitkeä köyhyyttä ja suojella ympäristöä. Lisäksi hallintoa on uudistettava ja kevennettävä. Tämä hallitusohjelma on kirjoitettu näistä lähtökohdista.

Nykyisten rakenteiden jähmettäminen ja sulkeutunut Suomi on kauhukuva suurelle osaa 30+-sukupolvea. 30+-sukupolvi on suurta suomalaista keskiluokkaa, joka on koulutettu ja ahkera. Palkinto vastuunkantamisesta ja työlleen omistautumisesta on kuitenkin yhä

vaatimaton. Siksi osaamisen tukemiseen ja kannustavuuteen pohjautuvan politiikan on jatkettava. Se ei ole oikeistolaista politiikkaa, kuten poliittinen vasemmisto haluaa sen leimata. Ahkeran palkansaajan ja yrittäjän puolustaminen on meille äärikeskustalaista politiikkaa. Näin meille jää voimaa huolehtia myös niistä ihmisistä, jotka tarvitsevat yhteiskunnalta apua. Lähes jokainen meistä on avun tarvitsija jossain elämänsä vaiheessa.

Yrittäjyyden, työllisyyden ja hyvinvoinnin vahvistamiseen tähtäävän uudistuspolitiikan lisäksi seuraavalla vaalikaudella on jatkettava myös kohdennettuja toimia köyhyyden vähentämiseksi. Onko Suomi valmis jo seuraavalla vaalikaudella yksinkertaisempaan, yhtenäisempään ja kannustavaan perusturvaan, perustuloon, on pitkälti äänestäjien käsissä. Toiset pelkäävät perustulon johtavan passiivisuuteen, toisille se on taas ongelma nykyisten valtarakenteiden ja järjestöpolitiikan takia.

Perustuloon liittyvät kannustavuusnäkökulmat ovat tärkeitä ja ne pitää uudistuksessa huomioida, mutta emme pidä niitä ylitsepääsemättöminä. Eri arvioiden mukaan tällä hetkellä jopa noin 20 prosenttia työttömistä on ns. kannustinloukussa. Uskomme, että perustulolla voi-

daan päinvastoin pienentää kannustinloukkuja. Kun pätkätöitä ei voi poistaa ja osa-aikatyötäkin tarvitaan, pitää yhteiskunnan joustaa maailman muuttuessa. Nyt on siis valtion osoitettava kykynsä joustoihin. Se koituu varmuudella myös työantajien ja palkansaajien hyväksi.

Suuret askeleet Suomen energiapolitiikassa ilmastonmuutoksen torjumiseksi ovat vielä ottamatta. Poliitikot näyttävät juoksevan usein yhden teemaan perässä. Niin nytkin. Ydinvoimaakin saatetaan jatkossa sähkötuotannossa tarvita, mutta sillä tuotetaan lämpöä vain rajallisesti eikä sillä autoja liikutella. Näiltä osin poliitikoilta ja virkamiehiltä vaaditaan ennakkoluulottomuutta ja rohkeutta radikaaleihin ratkaisuihin.

Meillä parlamentarismi kuuluu ideologian ytimeen. Se luo läpinäkyvyyttä ja vahvistaa demokratiaa. Tavoitteemme on vahvistaa edelleen poliittista päätöksentekoa. Ministerit ovat hallinnon alansa johtajia, mutta tarvitaan ennen kaikkea ministereitä, jotka johtavat hallituksen keskeisiä ohjelmia, joilla varmistetaan vaalikauden suurten tavoitteiden toteutuminen. Emme pitäisi pahana, vaikka jokaiselta ministeriltä vaadittaisiin oma ohjelma tulosten arvioimisen parantamiseksi.

Eduskuntavaaleista on tulossa uudistajien ja säilyttäjien välinen taistelu Suomen suunnasta. Pelottelun ja sammutettujen lyhtyjen sijaan tämän ohjelman kirjoittajien haluna on puhua uudistuksista suoraan ja kirjata ne mahdollisimman tarkasti, kuten nykyään on hallitusneuvotteluissa tapana. Tavoitteenamme on ollut keskittyä oleelliseen.

Kädessäsi on siis seuraavan hallituksen äärikeskustalainen hallitusohjelma. Ohjelma on syntynyt yhdessä olosta, kaveriporukan yhteisistä pohdintoista. Päälinjat ovat täysin yhtenevät Keskustan ohjelman kanssa, mutta ohjelmasta löytyy myös uusia ideoita.

Olemme halunneet kirjata yhteisten keskustelujen tulokset paperille, emme laatia erillistä nuoren polven ”varjo-ohjelmaa.” Päällimmäisenä tavoitteenamme on avata keskustalaisen nuoren polven ajattelua. Meidän mielestämme puolueissa on edelleen huomattavia eroja. Äänestäjän oikeusturva vaatii ideologioiden perkuuta. Vaalien alla se on hyvä tehdä käytännön kysymysten avulla. Olemme keskittyneet oleelliseen, nuorten ja nuorten aikuisten kannalta kaikkein tärkeimpiin kysymyksiin. Lisäksi ajatteluamme ja painotuksia on oh-

jannut halu rakentaa sukupolvien välillä tarkasteltuna oikeudenmukaista Suomea.

Joukossamme on kymmenkunta kansanedustajaehdokasta. Tällaisena Keskustan 30+ -joukko sen toteuttaisi, jos saamme kansalta riittävän vahvan valtakirjan 18.3.2007 pidettävissä eduskuntavaaleissa.

2 Uudistuspolitiikan ydin ja hallituksen salkkujako

Hallituksen uudistuspolitiikka perustuu seuraaville periaatteille:

- Uudistetaan sosiaaliturvaa tavalla, joka vähentää köyhyyttä mutta samalla kannustaa työn vastaanottamiseen ja yrittäjyyteen. Tavoitteena on yhtenäisen perustulojärjestelmän luominen vuoteen 2012 mennessä.
- Jatketaan dynaamista veropolitiikkaa keventämällä työn verotusta kaikissa tuloluokissa. Vahvistetaan yrittäjyyttä ja suomalaista omistajuutta.
- Toteutetaan koulutus- ja korkeakoulujärjestelmän kokonaisuudistus sekä jatketaan julkisten tutkimus- ja kehityspanosten kasvattamista. Ikäluokkien pienetessä ohjataan vapautuvat resurssit koulutuksen laadun sekä perheiden ja oppilaiden koulutuksen vaihtoehtojen ja valinnanvapauden lisäämiseen.
- Toteutetaan laaja rakentamisen, teollisuuden, energiapolitiikan ja liikenteen uudistusohjelma, jonka tavoitteen on merkittävä päästöjen vähentäminen ja uusiutuvan energian käytön lisääminen.
- Toteutetaan laaja keskus-, alue- ja paikallishallinnon uudistusohjelma, jonka tavoitteena on keventää ja selkeyttää julkista hallintoa sekä siirtää nämä resurssit palveluiden parantamiseen koko Suomessa.
- Jatketaan politiikkaa vahvan ja yhtenäisen Euroopan unionin rakentamiseksi. Talous- ja ulkopolitiikassa tavoitteena on kohentaa oleellisesti Suomen, Venäjän ja Yhdysvaltojen välisiä suhteita sekä vahvistaa Suomen suhteita ja suomalaisten oloa nopeasti kasvavilla markkinoilla.

Historiallisesta hallinnonaloittaisesta tehtäväjaosta poiketen uuden hallituksen ministerisalkut perustuvat vaalikauden keskeisten tavoitteiden tehokkaaseen toteuttamiseen.

Pääministeri johtaa hallitusta.

Valtiovarainministeri vastaa talous- ja veropolitiikasta.

Elinkeinoministeri vastuualueenaan kauppa- (mukaan lukien ulkomaankauppa), palvelu- ja teollisuuspolitiikka sekä yrittäjyyspolitiikka.

Luonnonvara- ja ympäristöministeri vastuualueenaan nykyisen maa- ja metsätalousministeriön sekä ympäristönsuojeluun liittyvät tehtävät.

Energiaministeri vastuualueenaan yleinen energiapolitiikka, erityisesti hallituksen bioenergiapolitiikkaohjelma sekä energiatutkimusohjelman läpivienti.

Asunto- ja yhdyskuntaministeri vastuualueenaan asunto- ja yhdyskuntarakentaminen sekä liikenne.

Aluekehitys- ja hallintoministeri vastuualueenaan hallinnon uudistaminen ml. keskus-, alue- ja paikallishallinto, alueellistaminen sekä alueiden kehittäminen.

Kunta- ja peruspalveluministeri vastaa Parashankkeen loppuunviennistä sekä terveys- ja peruspalveluohjelmasta.

Sukupuolvi- ja tasa-arvoministeri erityisenä vastuualueenaan vanhustenhoidon parantaminen, eläkejärjestelmien uudistaminen sekä ikääntymisstrategian johtaminen ml. sukupuolien sekä sukupuolten välisen tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden toteutuminen kaikilla hallinnonaloilla ja kuntasektorilla.

Perusturva- ja perheministeri vastaa perusturva- ja perheministerin vastuualueenaan perusturva- ja vakuutusohjelmien uudistaminen sekä yleensä sosiaaliturvaetuuksista mukaan lukien perusturva- ja vakuutusohjelmien uudistaminen.

set etuudet sekä asumistuki erityisesti perheet huomioiden.

Viestintä-, teknologia- ja tietoyhteiskuntaministeri vastaa tieto- ja teknologiapolitiikkaohjelman johtamisesta ml. koko immateriaalioikeuslainsäädäntö.

Korkeakoulu- ja tiedeministeri vastuualueenaan korkeakoulujärjestelmän uudistaminen.

Nuoriso- ja kulttuuriministeri vastuualueenaan perus- ja ammatillinen koulutus sekä liikunta-, nuoriso- ja kulttuuriasiat.

Ulko- ja kehitysyhteistyöministeri vastaa Suomen ulko- ja kehityspolitiikasta.

Lähialue- ja Eurooppa-ministeri erityisenä vastuualueenaan hallituksen EU-politiikka ja Suomen ja Venäjän välisen yhteistyön tiivistäminen.

Puolustus- ja kriisinhallintaministeri vastuualueenaan sotilaallinen maanpuolustus- ja kriisinhallintaoperaatiot.

Sisäisen turvallisuuden ministeri vastaa maahanmuuttoasioista, rajavalvonnasta sekä poliisi- ja pelastustoiminnasta.

Oikeusministeri vastaa oikeushallinnosta ja oikeusturvan vahvistamisesta.

3 Talous- ja veropoliittikka

Hallituksen talouspolitiikan keskeisin tavoite on työllisyyden lisääminen siten, että **työllisyysaste nousee selvästi yli 70 prosenttiin** vaalikauden loppuun mennessä. Tavoite on äärimmäisen kunnianhimoinen ja vaatii ennakkoluulotonta uudistuspolitiikkaa.

Uudistuspolitiikan ytimessä on sosiaaliturvan ja verotuksen kehittäminen entistä kannustavammaksi, aktiivisen työvoimapolitiikan sekä elinkeinopolitiikan vahvistaminen ja yrittäjyyden edellytysten tukeminen.

Työllisyysasteen kasvattamisen ohella toisena tavoitteena on kansantaloudessa **tehtyjen työtuntien lisäys**. Se on mittari, joka mittaa työurien pidentämisen ja työllisyyden paranemisen ja työkäisten vähenemisen kokonaisvaikutuksen. Työllisyyden paraneminen on olennaista julkisen talouden rahoituksen ja siten julkisten hyvinvointipalveluiden ja tulonsiirtojen rahoittamiseksi.

Suomen taloudellisen rakenteen vahvistamiseksi ja monipuolistamiseksi tavoitteena on **palveluiden osuuden kasvattaminen kansantaloudessa sekä palveluiden viennin edistäminen**. Tuottavuutta kansantaloudessa edistetään sekä yksityisellä sekä julkisella sektorilla. Julkisen sektorin tuottavuutta lisäämällä on mahdollista hillitä julkisten menojen kasvua ja kohdentaa resursseja uudelleen.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä heti vaalikauden alusta lähtien **osaavaan työvoiman saatavuuteen**. Työuria on edelleen pidennettävä alku- ja loppupäästä. Hallituksen maahanmuuttopolitiikkaa kehitetään ulkomaisen työvoiman saamiseksi. Työvoiman alueellista ja ammatillista liikkuvuutta tuetaan. Työelämän ja perhe-elämän yhteensovittamista helpotetaan tavalla, joka edistää työllisyysasteen nostamista.

Julkisen talouden kestävyys varmistamiseksi hallituksen tavoitteena on, että valtiontalous on tavanomaisen talouskasvun oloissa koko vaalikauden ylijää-

mäinen. Valtiontalouden ylijäämäisyyteen tähtäävä linja edellyttää pidättyvyyttä menojen lisäämisessä. Menon lisäyksiä kohdennetaan talouskasvua tukeviin menoihin kuten koulutukseen ja infrastruktuuriin kehittämiseen. Suhdanneluonteiset tai muutoin tilapäiset poikkeamat valtiontalouden ylijäämään tähtäävältä uralta voidaan sallia, mikäli ne eivät vaaranna valtion velan alenemista suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Verotuksen painopiste työstä kulutukseen. Verotuksen rakennetta kehitetään siten, että se tukee työllisyyttä, yrittäjyyttä ja kotimaista omistajuutta sekä osaamista. Tulopohjan vahvistamiseksi hallitus keventää vaalikauden aikana erityisesti työhön kohdistuvaa verotusta ja alentaa työntajien välillisiä työvoimakustannuksia sekä uudistaa arvonlisäverotusta. Veroratkaisujen ajoituksessa ja mitoituksessa otetaan huomioon suhdanne-tilanne. Työhön kohdistuvaa verotusta kevennetään heti vuodesta 2008 alkaen.

Edellä mainittuihin tavoitteisiin pyritään mm. seuraavilla toimenpiteillä. Painopiste verokevennyksissä on työhön ja osaamiseen kannustamisessa. Korkeiden ansiotulojen ja samansuuruisten pääomatulojen verotuk-

sen välisen eron kaventamiseksi ansiotulojen verotusta lievennetään. Ansiotuloverotuksen keventämisen aiheuttamat verotulojen vähennykset kompensoidaan kunnille täysimääräisesti.

Köyhyyden kitkemiseksi kevennetään pienten tulojen verotusta kaksinkertaistamalla kunnallisverotuksen perusvähennys 3000 euroon. Työhön kohdistuvaa kysyntää lisätään välillisten työvoimakustannusten kevennyksillä. Matalapalkkatukea laajennetaan alle 30-vuotiaisiin sekä yritysten kansaneläkevakuutusmaksua alennetaan ja tarkistetaan maksuportaita.

Yritysverotuksen tasoa kevennetään, jos Suomen verojärjestelmän kansainvälisen kilpailukykyyn vahvistaminen sitä edellyttää. Yritysverolainsäädäntö sovitetaan yhteen uuden osakeyhtiölain ja uusien kirjanpitosäädösten kanssa. Yritysten verotusta ei kiristetä tässä yhteydessä.

Yrittäjyyden edistämiseksi listaamattomien yhtiöiden osinkoverotusta uudistetaan ottamalla käyttöön osinkotulovähennys. Perheyriyten ja maatilojen sukupolvenvaihdosten verokohtelua huojennetaan vapauttamalla tietyn arvoinen yritysvarallisuus kokonaan verosta ja ja

alentamalla omistusoosuusvaatimusta sekä poistamalla vaatimus yhtiön hallintoon osallistumisesta.

Osaamiseen perustuvan kasvun edistämiseksi selvitetään verokannustimien käyttöönottoa tutkimus- ja kehitystyöhön kannustamiseksi sekä selvitetään luovutusvoitto ja -tappiosäädösten uudistamista nuorten kasvuyritysten tukemiseksi. Yliopistoille tehtävien lahjoitusten verovapausrajaa nostetaan.

Perintö- ja lahjaverotusta kevennetään lapsilta sekä puolisoilta.

Arvonlisäverotuksen alarajan liukumaa nostetaan pienimpien yritysten kasvumahdollisuuksien edistämiseksi. Elintarvikkeiden arvonlisäveroa alennetaan 12 prosenttiyksikköön. Hallitus toimii EU:n säännösten muuttamiseksi siten, että ravintoloiden ja henkilöstöruokailun ruokatarjoilun arvonlisäverokantaa voidaan alentaa elintarvikkeiden arvonlisäveron tasolle.

Yleistä arvonlisäverokantaa korotetaan 25 prosenttiin työn verotuksen keventämisen sekä välillisten työvoimakustannusten rahoittamiseksi. Alkoholi- ja tupakka-

verotusta nostetaan tavalla, joka parhaiten turvaa verotuotot ja minimoi kansanterveydelliset ja -taloudelliset haitat.

Uudistetaan auton hankinnan ja käytön verotusta siten, että se tukee kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja autokannan uusiutumista Suomen liikenteelliset erityisolosuhteet huomioon ottaen. Toisen sukupolven biopolttoaineet vapautetaan valmisteverosta.

4 Elinkeino- ja työllisyyspolitiikka

Elinkeinopolitiikka. Yrittäjyyden edellytyksiä parannetaan koko Suomessa. Erityisesti naisyrittäjien ja kasvuyrittäjien suhteellista määrää pyritään nostamaan.

Yrittäjäksi ryhtymisen riskin alentamiseksi starttirahan määrä tuplataan siten, että jatketaan rahoituskautta puolesta vuodesta vuoteen sekä kehitetään yrittäjien ja yrittäjien puolisoiden sosiaaliturvaa. Kehitetään maksukyvyttömyyslainsäädäntöä siten, että se pienentää yrittäjäksi ryhtymisen riskiä.

Laaditaan uusyrittäjälaki. Laki mahdollistaa nuorille verovapaiden talletusten tekemisen varoille, jotka käytetään yritystoiminnan käynnistämiseen.

Tuetaan erityisesti palveluyrittäjyyttä ja matkailuelinkeinon kehittämistä. Laajennetaan palvelusetelien käyttöä sosiaali- ja terveystaloudessa sekä koulutuspalveluissa. Työaikalainsäädäntöä kehitetään palveluyrittämistä tukeväksi ja erityisesti matkailun tarpeet huomioivaksi. Lisätään yrittäjyyskasvatusta kouluissa. Yritysneuvontaa

kehitetään, sen resursseja vahvistetaan ja yhteistoimintaa lisätään.

Aloittavien palvelualan yritysten ja matalan tuottavuuden yritysten rahoitusasemaa tuetaan yritystoiminnan alkuvaiheessa. Kotitalousvähennystä kehitetään ja laajennetaan erityisesti kodin ja työelämän yhteensovittamiseksi.

Edistetään kilpailun lisäämistä osana talous- ja elinkeinopolitiikkaa. Selvitetään kilpailurajoituslain muutostarpeet ennustettavuuden, oikeusvarmuuden ja menettelyjen parantamiseksi. Vahvistetaan kilpailuviraston ja markkinaoikeuden resursseja sekä selkiytetään eri viranomaisten työnjakoa oikeusturvan vahvistamiseksi. Selvitetään julkisten hankintojen oikeuskäsittelyn siirtämistä hallinto-oikeuksiin.

Innovaatiojärjestelmän kehittämiseksi luodaan kansallinen immateriaalioikeusstrategia, jonka tavoitteena on vahvistaa yritysten toimintaedellytyksiä ja asiantunte-

musta immateriaalioikeuksien hallinnassa. Selvitetään immateriaalioikeudellisten asioiden tuomioistuinkäsittelyn siirtämistä markkinaoikeuteen. Selvitetään tekijänoikeuslain muutostarpeet lain selkiyttämiseksi.

Työelämän kehittäminen. Keskeiset haasteet työvoimapolitiikassa ovat työn tarjonnan ja kysynnän parempi kohtaaminen sekä työurien pidentäminen. Työurien pidentäminen vaatii panostamista osaamiseen myös työssä olevien ja kaikkien koulutusasteiden osalta. Tällä tavoin uudistetaan myös työelämässä olevien osaamista.

Samaan aikaan kun ihmisiä kannustetaan pidempiin työuriin, hallitus edistää työssä jaksamista ja työntekijöiden erilaisten elämäntilanteiden huomioonottamista kehittämällä hoito- ja vuorotteluvapaita sekä osa-aika-eläkejärjestelmää ja osa-aikaista hoitovapaata.

Hallitus kiinnittää erityistä huomiota nuorten työttömyyteen ja kehittää muutosturvaa nuorten kohdalla työllistymistä tukeväksi joustoturvaksi perustulon hengessä.

Työvoiman liikkuvuuden lisäämiseksi ja työssäkäyntialueiden laajentamiseksi myös määräaikaisten töiden osalta hallitus uudistaa työmatkojen verovähennysoikeutta kuukausipohjaisella omavastuulla. Samalla työn vuoksi tarvittavan ns. kakkosasunnon kuluista voi tehdä verovähennystä.

Hallitus uudistaa sosiaaliturvajärjestelmää ja verotusta niin, että työmarkkinoilla oleva kannustinloukku ei enää estä työn vastaanottamista. Lyhytaikaisenkin työn vastaanottaminen tehdään kannattavaksi.

Muutetaan yli 54 vuotta täyttäneiden matalapalkkatukimallia siten että tukea saa jo 120 kuukausityötunnista (nykyisin 140). Tällä tuetaan erityisesti ikääntyvien jaksamista työelämässä. Lisäksi mallia muutetaan siten, että ns. alempi taite poistetaan, jolloin aiempaa heikomman tuottavuuden työt käyvät kannattavammiksi.

Aloitetaan yli 54 vuotta täyttäneille pitkäaikaistyöttömille perustulokokeilu kehittämällä työmarkkinatukea siten, että tuki säilyy vaikka hankittaisiin lisäansioita. Annetaan yli 54 vuotta täyttäneille, yli 10 vuotta työttömänä olleille mahdollisuus hakeutua ns. eläketuelle.

Näin helpotetaan työvoimatoimistojen mahdollisuuksia keskittää resurssiaan niille, joilla on aidosti työnsaanti-mahdollisuuksia.

Taataan vajaakuntoisille perustulon hengessä pysyvä työllistämistuki kaikkien työnantajien palveluksessa sosiaalisten yritysten sijaan, jos vajaakuntoisuuden syy on luonteeltaan pysyvä. Annetaan alle 55-vuotiaille työkyvyttömyyseläkepäätöksen saaneille mahdollisuus halutessaan samoihin työllistämistukiin, joihin vajaakuntoiset ovat oikeutettuja.

Uudistetaan työmarkkinatukea siten, että tukea korotetaan 2 euroa/pv ja tarveharkinta puolison tulojen osalta poistetaan. Vastaavasti kestoä lyhennetään 500 sta 400 päivään, jolloin oikeus ja velvollisuus aktiivitoimenpiteisiin samalla aikaistuu.

Työvoimapolitiikkaa tehostetaan. Työvoimapolitiittisin toimenpitein tuetaan erityisesti syrjäytyvien nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistymistä. Työttömien koulutusta kehitetään tiiviissä yhteistyössä työnantajien kanssa siten, että heidän osaamisensa vastaa työelämän vaatimuksia.

Käynnistetään akateemisen oppisopimuskoulutuksen kokeilu.

Hallitus kiinnittää erityistä huomiota oppisopimuskoulutukseen.

Samapalkkaisuusohjelmaa jatketaan ja tavoitteena on perusteettomien palkkaerojen poistaminen. Tasa-arvoohjelmien painotusta laajennetaan koskettamaan myös sukupolvien välistä tasa-arvoa työelämässä. Selvitetään mahdollisuudet ottaa käyttöön perhevapaamalli, jossa vanhempainvapaa jaetaan kolmeen puolen vuoden osaan. Mallissa kummallakin vanhemmalla on käytössään puoli vuotta vanhempainvapaata ja kolmannen puolivuotisjakson voi käyttää kumpi tahansa vanhemmista. Selvitetään vanhemmuudesta aiheutuvien kustannusten tasauksen siirtäminen kansaneläkelaitokselle ja rahoitus kansaneläkevakuutusmaksua korottamalla.

Erityisesti julkisen sektorin työvoiman riittävyden takaamiseksi kehitetään ohjelma, jossa varmistetaan palkkauksen, vakinaisten palvelussuhteiden ja palvelussuhteen ehtojen keinoin työvoiman alalla pysyvyys ja alan houkuttelevuus. Työperusteista maahanmuuttoa tue-

taan. Maahanmuuttajien kotoutumista parannetaan. Kehitetään maahanmuuttajien täydennyskoulutusta ja kieltenopetusta.

Palvelut ja kaupan kehittäminen. Palveluyritysten vientituen mahdollisuuksia kehitetään edelleen. Samalla vahvistetaan kulttuurivientiin liittyvää rahoitusta. Myös kulttuurituotantoon liittyviä verotuskäytäntöjä arvioidaan uudelleen. Kaupan aukioloja kehitetään vastaamaan paremmin ihmisten työ- ja vapaa-ajan tarpeita. Tämä voidaan tehdä nykyistä kaupan alan kokonaistyöaikaa nostamatta. Lisäksi selvitetään mahdollisuus tarjota nykyistä laajemmin erikoistavaratuotteita päivittäistavara-kaupan piirissä. Kyläkaupoille suunnattua tukea jatketaan ja laajennetaan palveluiden turvaamiseksi koko maassa.

5 Kunta- ja peruspalvelut

Hallituksen sosiaali- ja terveystalitiikan tärkeimpiä tavoitteita ovat väestön terveyden edistäminen, sairauksien ehkäisy sekä yksilön elämänhallinnan, työ- ja toimintakyvyn sekä omatoimisuuden tukeminen. Erityisen tärkeää on lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen, syrjäytymisen ehkäisy sekä väestön ikääntymisestä aiheutuviin haasteisiin vastaaminen.

Laadukkaiden sosiaali- ja terveystalvelujen saata- vuus turvataan tasa-arvoisesti kansalaisille. Pääosiltaan verovaroin rahoitettavat julkiset sosiaali- ja terveystalvelut muodostavat palvelujärjestelmän perustan, jonka rinnalla panostetaan yksityisiin palveluihin sekä kolmannen sektorin kehittämiseen. Palveluiden järjestämisvastuu on kunnilla. Rahoitusvastuun laajentamismahdollisuuksia selvitetään.

Hallitus kehittää sosiaali- ja terveydenhuollon osaamista, palvelutuotantoa ja toimintatapoja yhdessä kuntien ja muiden palvelutuottajien kanssa. Palvelujen laatuun ja saatavuuteen sekä teknologia- ja tuotekehitykseen pa-

nostetaan. Erityistä huomiota kiinnitetään vanhuspalveluiden pätevän henkilöstön riittävyuteen.

Hallitus panostaa lasten ja nuorten hyvinvointiin ja turvalliseen kasvuympäristöön. Lasten näkökulma otetaan osaksi kaikkea päätöksentekoa. Lapsista huolehtiminen on ensisijaisesti vanhemprien tehtävä. Valtion, kuntien ja kolmannen sektorin tehtävä on palveluilla tukea vanhempria ja auttaa lapsia ja nuoria silloin, kun vanhempien voimat tai kyvyt eivät riitä. Hallitus panostaa näiden palveluiden tasa-arvoiseen saatavuuteen ja laatuun.

Vammaispalvelujen tasa-arvoiseen saatavuuteen panostetaan erityisesti henkilökohtaista avustajajärjestelmää ja tulkkipalveluita kehittämällä. Tässä yhteydessä selkiytetään vammaispalveluihin liittyvää lainsäädäntöä sekä tarkastellaan valtion ja kuntien välistä rahoitusvastuuta.

Ikääntyvien kotona asumista tuetaan kehittämällä yksityisiä ja julkisia tuki- ja avopalveluita, omaishoitoa, panostamalla kuntoutukseen sekä vahvistamalla palveluhenkilöstön osaamista ja työssä jaksamista. Erityisen

tärkeää on pysyvien, turvallisten ja virikkeellisten hoitosuhteiden syntyminen vanhuspalveluihin. Vanhusten laitoshoidon laatuun panostetaan.

Kuntien tuottamat palvelut. Kuntien palvelujen tuotantoperustaa laajennetaan. Erityyppiset palvelut annetaan niiden järjestämiseen parhaiten soveltuvan tason tehtäväksi turvaten samalla demokraattinen ohjaus.

Palvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuut pyritään erottamaan nykyistä selvemmin toisistaan. Järjestämisvastuu on jatkossakin kunnilla, mutta tuottajana on kunnan sijasta tai rinnalla jatkossa usein yksityinen yritys tai kolmannen sektorin toimija. Kaikilla palvelutuotannon aloilla kokeillaan yksityisiä palveluja. Toimivien palvelumarkkinoiden syntymistä edistetään.

Kuntien tilaaja- ja hankintaosaamista lisätään. Muodostetaan alueellisia hankintarenkaita osaamisen ja voilymin vahvistamiseksi. Tiettyjen hankintojen keskittämistä valtakunnallisesti selvitetään. Hankinnoissa jätetään tilaa alueellisen palveluyrittäjyyden edistämiseksi.

Kuntien palveluja uudistetaan yhdistämällä erityistä asiantuntemusta vaativien palveluiden johtamista ja

järjestämistä. Palvelujen järjestämisalueita ei rajata kunta- tai seutukuntarajoihin, vaan kuntia kannustetaan toimimaan niiden yli.

Yhteiseen palvelujohtamiseen ja asiantuntijuuden vahvistamiseen tarjoavat hyviä mahdollisuuksia mm. terveydenhoidon ja siihen liittyvän sosiaalitoimen erikoistuneet palvelut (laboratorio, röntgen, hammashuolto, päihdehuolto, mielenterveys- ja perheneuvonta, vanhustyö jne); sivistys-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut sekä kokonaisuudessaan väestön hyvinvointiin tähtäävä ennaltaehkäisevä toiminta.

Strategisia kuntaliitoksia ja syvää rakenteellista yhteistyötä kuntien välillä edistetään. Kuntien yhteistyömuotoja uudistetaan. Kuntayhtymien rinnalle ja niiden tilalle muodostetaan osakeyhtiö- ja liikelaitosmuotoisia palveluntuottajia. Valtio voi asettaa kunnat valinnan eteen - elinvoimainen ja taloudellinen palveluiden järjestämisen rakenne luodaan joko kuntien yhdistymisen kautta tai kuntien yhteistyöllä.

Kuntaliitoksia edistetään edelleen ja niiltä edellytetään voimakasta toimintojen ja toimintatapojen uudista-

mista. Mikäli kunnan olemassaolo itsehallinnollisena omarajaisena yksikkönä on ristiriidassa sen kanssa, että kunta voi järjestää asukkailleen perusoikeuksien edellyttämät palvelut yhdenvertaisesti sekä kohtuullisella veron ja maksurasituksella, ensimmäisestä tingitään.

Myös palveluiden rahoitusjärjestelmää arvioidaan uudelleen. Kuntien valtionosuusjärjestelmän tulee seurata kustannuskehitystä, mutta sitä kehitetään tehokkuuteen kannustavaksi. Palvelujen käyttäjien kustannustietoisuutta ja vastuullisuutta lisätään maksamalla palveluista nykyistä enemmän niitä käytettäessä. Priorisointia tiettyjen palveluiden käytössä lisätään. Esimerkiksi päivähoitojärjestelmän tulee joustaa hoitoaikojen ja –maksujen suhteen nykyistä enemmän.

Suurimmat tuottavuushyödyt saavutetaan tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntämällä. Erityisesti terveydenhuollossa potilastietojen tulee olla siirrettävissä sekä julkisen sektorin sisällä että julkisen ja yksityisen puolen toimijoiden kesken.

6 Sosiaaliturvan kehittäminen

Hallitus taistelee köyhyyttä vastaan parantamalla työllisyyttä sekä kohdentamalla tulonsiirtoetuuksien parannukset kaikista pienituloisimmille. Tämä mahdollistaa harkinnanvaraisen toimeentulon järjestämiseen kuluien resurssien vapautumista osin muuhun sosiaalityöhön, kuten sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisyyn.

Hallitus toteuttaa laajan perusturvauudistuksen. Tavoitteena on sosiaalietuuksien kannustavuuteen, selkiyttämiseen ja yhteensovittamiseen liittyvien ongelmien ratkaiseminen ja köyhyiden poistaminen. Tavoitteena on työn tekemisen kannustavuuden lisääminen, kansalaisten ja lapsiperheiden toimeentulon epävarmuuksien vähentäminen sekä sosiaalietuusjärjestelmän merkittävä selkiyttäminen.

Perusturvauudistuksella tähdätään yhtenäisen perustulojärjestelmän luomiseen. Tavoitteen on, että perustulojärjestelmään siirrytään vuoden 2012 alusta. Perusturvauudistuksen yhteydessä selvitetään tarve uudistaa verotusta siten, että verotus ei muodostu esteeksi nykyistä

kannustavamman perusturvajärjestelmän luomiseksi.

Perustuloon siirtymisen vaikutuksia selvitetään vaalikauden aikana lukuisten kokeilujen avulla. Kokeilu aloitetaan niistä ryhmistä, jotka ovat tällä hetkellä pahimmissa kannustinloukuissa, kuten yksinhuoltajaperheet sekä niistä ryhmistä, joiden osalta järjestelmämuutos ei vaikuta merkittävästi työnteon kannustimiin, kuten esimerkiksi eläkeläiset ja vajaakuntoiset.

Perusturvauudistuksen tavoitteena on helpottaa myös pienituloisten lapsiperheiden taloudellista asemaa. Tavoitteena on parantaa erityisesti yksinhuoltajaperheiden, alle 3-vuotiaiden lasten ja monilapsisten perheiden asemaa sekä helpottaa työn ja perhe-elämän yhteensovittamista.

Koska järjestelmään siirtyminen kestää kokonaisuudessaan vähintään viisi vuotta, on vaalikauden alussa toteutettava seuraavia etuuskorotuksia:

Korotetaan pienimpiä äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahoja työttömän peruspäivärahan tasolle. Korotetaan lapsilisiä toisesta lapsesta alkaen 10 eurolla ja etuoikeutetaan lapsilisän yksinhuoltajakorotus suhteessa toimeentulotukeen.

Perusturvan vahvistamiseksi ja toimeentulotukiriippuvuuden poistamiseksi korotetaan työttömän vähimmäispäivärahaa. Jotta lisäresurssi voidaan kohdentaa täysimääräisesti heikoimmassa asemassa olevien hyväksi, on poistettava ansiosidonnaisen päivärahan ja vähimmäispäivärahan sekä työmarkkinatuen tasokorotuksen välinen sidos.

Uudistetaan asumistukijärjestelmää sitä pohtineen työryhmän mietinnön (26.9.2006) pohjalta yksinkertaisemmaksi ja selkeämmäksi. Yhteen sovitetaan asumistukijärjestelmää sosiaaliturvan kanssa huomioiden sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja kannustavuuden vaatimukset.

7 Eläke- ja sukupolvipolitiikka

Suomi tarvitsee uuden eläkestrategian. Vuoden 2005 alusta voimaan tullut eläkeuudistus on monella tapaa onnistunut. Se kannustaa jäämään myöhemmin eläkkeelle ja vaimentaa eläkemaksun nousua heikentämättä etuuksia. Uudistus ei kuitenkaan tee yksityisalojen eläkejärjestelmästä rahoituksellisesti täysin kestävä, koska maksujen odotetaan vielä nousevan merkittävästi.

Suuri osa köyhistä kansalaisista on eläkeläisiä. Eläkepolitiikan ytimessä on köyhyyden vähentäminen, ihmisten yksilöllinen vastuunkanto sekä eläkejärjestelmän pitkän tähtäimen kestävyuden parantaminen. Järjestelmien suojelemisesta on siirryttävä palkansaajien ja eläkeläisten suojelemiseen sekä mahdollistettava jokaiselle joustavat ja tasavertaiset eläkesäästämissä muodot.

Uuden eläkestrategian valmistelua johtaa sukupolvi- ja tasa-arvoministeri. Eläkejärjestelmän kokonaisuudistus koskee niin lakisääteisiä, yksityisiä kuin työnantajakohtaisiakin eläkejärjestelyjä.

Työeläkejärjestelmän toiminnan avoimuutta ja läpinäkyvyyttä parannetaan. Työeläkerahastojen tuottojen parantaminen edellyttää eläkejärjestelmän tehokkuuden parantamista edistämällä eläkelaitosten välistä kilpailua.

Keskeisintä kilpailun edistämiseksi on työnantajan mahdollisuus vaihtaa joustavasti eläkelaitosta. Tämä tarkoittaa, että toimintapäätösten on siirryttävä kokonaan eläkevastuiden mukana. Näin luodaan edellytykset sille, että Suomeen perustetaan uusia eläkelaitoksia ja eläkerahastoinnin riskejä voidaan hajauttaa. Uudet pienet laitokset monipuolistavat pääomamarkkinointamme ja myös kotimaiset kasvuyritykset voivat saada uusia pitkäaikaisia riskirahoittajia.

Eläkejärjestelmän sääntelystä vastaavan ministeriön resursseja vahvistetaan ja sen roolia eläkelainsäädännön valmistelussa ja työeläkelaitosten ohjauksessa selkiytetään ja kasvatetaan.

Viranomaisvalvontaa uudistetaan ottaen huomioon markkinoiden integraatiokehitys ja sijoitustoiminnan riskillisyyden lisääntyminen.

Yksityinen eläkesäästäminen. Hallitus monipuolistaa kansalaisten yksityisen eläkevakuutuksen säästämismahdollisuuksia. Kansalaisille on taattava monipuoliset ja kustannustehokkaat mahdollisuudet pitkäaikaissäästämällä varautua erilaisiin riskeihin. Hallituksen tavoitteena on uudistaa järjestelmää siten, että vapaaehtoisen pitkäaikaissäästämisen verokannusteet ovat mahdollisimman neutraaleja. Uudistus lisää pitkäaikaissäästämisen tehokkuutta ja ohjaa pitkäaikaissäästämistä kansantalouden kannalta järkevällä tavalla.

Työnantajakohtaiset järjestelyt. Osana eläkejärjestelmän kokonaisuudistusta hallitus mahdollistaa maksuperusteiset eläkejärjestelyt myös eläkesäätiöille ja eläkekassoille. Tämä vahvistaa myös eri säästämismuotojen välistä kilpailua. Työnantajilla tulee olla joustavat mahdollisuudet tarjota työntekijöilleen vapaaehtoisia ryhmäeläkkeitä. Ns. maksuperusteisia eläkkeitä, jotka ovat nykyään ryhmäeläkkeiden yleisin muoto, voidaan Suomessa tarjota vain henkivakuutusyhtiöistä.

Työssä jaksaminen ja toimenpiteet järjestelmän vahvistamiseksi. Varhaiseläkejärjestelmää kehitetään edelleen suuntaan, joka tukee työssä pysymistä. Lisäksi on huolehdittava, että työelämä pysyy muutoinkin houkuttelevana vaihtoehtona myös työuran viimeisinä vuosina.

Tarvitaan toimia, joilla julkisten menojen kasvua voidaan hidastaa, jotta väestön ikääntymisestä aiheutuvat menot voidaan rahoittaa ilman verorasituksen kasvua. Väestön ikääntymisestä aiheutuvia ongelmia vähennetään pitkällä aikavälillä mm.

- perhepolitiikalla, joka tukee väestön kasvua;
- onnistuneella maahanmuuttopolitiikalla, joka voi helpottaa työmarkkinoiden pullon kauloja;
- lisäämällä työeläkevarojen rahastointiastetta sekä parantamalla eläkevarojen tuottoja ja vähentämällä eläkejärjestelmän hoitokuluja, mikä merkitsee erityisesti järjestelmän tehokkuuden, eläkeläistosten välisen kil-

pailun ja sijoitustoiminnan pelisääntöjen kehittämistä;

- laajentamalla yksilöllisen eläkevakuutukseen kohdennettua verokannustetta myös muuhun pitkäaikaissäästämiseen, jolloin parannettaisiin kuluttajansuojaa ja lisättäisiin kansalaisten omaehtoista mahdollisuutta täydentää lakisääteistä eläketurvaansa.

8 Sivistyspolitiikka

Elinikäisen oppimisen vaatimus koskettaa tänä päivänä yhä totaalisemmin ja syvällisemmin jokaista ihmistä. Tähän on oleellisena syynä yhteiskunnan muutoksen nopeutuminen, mikä näkyy työelämän ammattitaitovaatimusten ja arvomaailman muutoksina sekä erityisesti kansainvälisyyden lisääntymisenä.

Vanhemmat ovat lapsen ensisijaisia kasvattajia. Vanhempien valinnanvapautta lapsen koulutuksen suhteen vaalitaan erityisesti peruskouluvaiheessa. Yksityisten koulujen, kuten Steiner- koulujen ja kristillisten koulujen toimintaedellytykset turvataan.

Esikoulu. Esikoulun osalta tuetaan ja kannustetaan perheitä siihen, että kaikilla 6-vuotiailla on mahdollisuus ja halu osallistua esiopetukseen. Hallitus selvittää päivähoidon siirtämistä kokonaisuudessaan osaksi opetustointia.

Perusopetus. Perusopetuksen suurimmat haasteet liittyvät ikäluokkien pienenemiseen. Kouluverkkoa kehi-

tetään siten, että koulutuksen laatu ja monipuolisuus voidaan turvata kaikille lapsille ja perheille.

Opetus turvataan jatkossakin julkisin varoin. Opetustoimen valtionosuus nostetaan vuoteen 2010 mennessä vähintään 57 prosenttiin nykyisestä 45 prosentista, jolla korjataan perusopetuksen yksikköhintojen jälkeenjääneisyys.

Suomalaisen koulutusjärjestelmän tulee löytää keinot tukea oppilaita heidän omista yksilöllisistä lähtökohdistaan. Koulujen mahdollisuuksia antaa lisäopetusta erilaisille oppilaille lisätään. Myös lahjakkaiden oppilaiden oppimisedellytysten mukainen opetus turvataan.

Maahanmuuttajille annettavassa koulutuksessa panostetaan erityisesti riittävään suomen tai ruotsin kielen hallintaan. Nykyistä paremmin turvataan myös maahanmuuttajien oman äidinkielen säilymistä, kulttuuri-identiteetin vahvistumista sekä sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Oppilashuollon kokonaislainsäädäntö uudistetaan kokonaisuudessaan. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki uudistetaan ja yhdenmukaistetaan. Oppilaanohjausta yksilöllistetään ja sisältöjä ja menetelmiä uudistetaan.

Valinnaisuutta sekä taito- ja taideaineiden opetusta lisätään. Monipuolista ja vapaaehtoista taideopetusta tuetaan koulun taide- ja taitoaineiden rinnalla. Koulun ja muiden toimijoiden yhteistyötä (orkesterit, bändit, teatteri, lehdistö, nuorisotyö ja liikuntajärjestöt) tuetaan ja tiivistetään. Arjen koulutyössä vahvistetaan liikunnallisuutta, terveiden elämäntapojen noudattamista ja kansalaistaitoja.

Lähes kaikki kunnat järjestävät tällä hetkellä koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa. Kuntia kannustetaan tarjoamaan palvelua kaikille peruskoululaisille, mutta niitä ei velvoiteta palvelun järjestämiseen. Kolmannen sektorin roolia kerhotoiminnassa vahvistetaan.

Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrän kasvu, integraatio, maahanmuuttajaopetus sekä sosiaalisten ongelmien lisääntyminen kouluissa vaativat opettajilta laaja-alaisempaa osaamista sekä moniammatillisuutta.

Ikäluokkien pienentyessä ja yhtenäisten peruskoulujen yleistyessä kasvaa tarve opettajiin, joilla on pätevyys opettaa vuosiluokilla 1-9. Opettajakoulutuksen rakennetta ja sisältöjä kehitetään vastaamaan näihin haasteisiin.

Valtionosuusjärjestelmässä huomioidaan erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetusjärjestelyjä erityisopetussiirtopäätöksiin sidotuilla korotuksilla. Järjestelmä ulotetaan myös yliopistojen harjoittelukouluihin.

Toinen aste. Toisen asteen opetuksessa lukion ja ammatillisen opetuksen yhteyttä vahvistetaan. Vastuun toisen asteen kouluverkon ylläpitämisestä voi ottaa peruskuntia laajempi yhteinen ylläpitäjä. Ylioppilaskokeen rakennetta kehitetään edelleen vastaamaan paremmin korkeakoulujen opiskelijavalintoja. Kielten kokeisiin sisällytetään suulliset kokeet. Opettajien osaamista päivitetään työelämän tarpeiden mukaan. Ammattikoulujen opettajat velvoitetaan työharjoitteluun viiden vuoden välein. Saamen kielen asema turvataan erityisesti lukioissa.

Korkeakoulujärjestelmä. Koulutamme edelleen ihmisiä liikaa toisiin tehtäviin ja liian vähän toisiin. Koulutus ei myöskään aina vastaa sisällöllisesti työelämän vaateita. Korkeakoulujen aloituspaikkamääriä tarkistetaan suhteessa ikäluokkien kokoon ja työelämän tarpeisiin alakohtaisesti. Yrittäjyysvalmiuksia lisätään kaikilla aloilla.

Yliopistojen autonomiaa vahvistetaan ja yliopistoille tehtävien lahjoitusten verovapauskattoa nostetaan. Korkeakoulutus on jatkossakin maksutonta, mutta hallitus selvittää vapaan opiskeluoikeuden rajoittamista tutkintojen määrään ja opiskeluaikoihin liittyen. EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tuleville tutkinto-opiskelijoille asetetaan lukukausimaksut.

Koulutuksen alueellinen saatavuus turvataan. Tukirakenteiden, kuten kirjasto- ja hallintopalveluiden osalta ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteistyötä tiivistetään. Erityisesti pyritään parantamaan ammattikorkeakoulujen ja alueiden elinkeinoelämän yhteistyötä. Myös yliopistojen ja elinkeinoelämän välistä yhteistyötä tehostetaan.

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto uudistetaan ja yhdenmukaistetaan.

Opintotuki. Opintotukea kehitetään opintorahapainotteisena ja se sidotaan indeksiin. Opintoraha korotetaan vastaamaan elinkustannustasoa. Opintotukikaukua vähennetään nykyisestä 55 tukikuukaudesta 50 tukikuukauteen ja viiden kuukauden opintorahaa vastaava summa käytetään opintorahan tasokorotukseen. Opintotuen kannustavuutta lisätään.

Opiskelun, työn ja perhe-elämän yhteensovittamista parannetaan ja tulorajoja korotetaan. Tulorajat poistetaan kokonaan kolmen tukikuukauden ajanjaksolta.

Opintotuen asumislisä muutetaan ympärivuotiseksi ja kesäkuukausien vaikutus opiskelijan tuloharkintaan poistetaan. Asumislisän vuokratto porrastetaan alueen vuokratason mukaan.

Vapaan sivistystyön edellytykset turvataan.

Kulttuuri. Kulttuuripolitiikalla tuetaan taiteen ja kulttuuriperinnön monimuotoisuutta, kulttuurilaitoksia,

eri väestöryhmät hyvin kattavien palvelujen toteuttamista, työelämän edellyttämän luovuuden ja kulttuurisen ymmärryksen kehittymistä, kansalaistoimintaa sekä kulttuurialan taloudellista kasvua.

Kulttuurialan taloudellisen kehittämisen kohteena painotetaan kulttuurivientiä, joka käsittää mahdollisimman laajasti eri taiteenaloja. Kansainvälistä kulttuuriyhteistyötä kehitetään verkostojen luomiseksi.

Tuetaan erityisesti alueellisia tapahtumia sekä innovatiivisia ja kehittyviä hankkeita. Rohkaistaan taide- ja kulttuurijärjestöjen sekä oppilaitosten yhteistyötä.

Kulttuurialan järjestöjen ja vapaiden ryhmien tukemisella edistetään kansalaisten osallisuutta erityisesti ikääntyvien ja maahanmuuttajien kasvavien väestöryhmien osalta. Eläkeikäisten kasvava kulttuuripalvelujen tarve huomioidaan.

Kulttuuri- ja taidelaitosten asemaa vahvistetaan ja turvataan niiden toiminta- ja kehitysedellytykset koko maassa. Lasten, vammaisten ja vähemmistöryhmien kulttuurisia oikeuksia tuetaan.

Taideopetuksessa, tukien ohjaamisessa taiteen kentälle ja kirjastopalveluja kehitettäessä huomioidaan toimialan arvo luovan talouden edistämiseksi. Luovuuden merkitys talouden kasvavilla sektoreilla huomioidaan kulttuuripolitiikassa.

Suomalaisen elokuvan tuotantoedellytysten ja muun audiovisuaalisen tuotannon kehittämiseen panostetaan.

Tekijänoikeuskorvausten verotusta uudistetaan tulo- vaihteluja tasaavaksi.

Tietoyhteiskunta. Hallitus pyrkii kehittämään toimialan yritysten myynti- ja markkinointitaitoja. Myynnin ja markkinoinnin osaamisesta on kehitettävä uusi kilpailutekijä Suomelle.

Hallituksen tietoyhteiskuntapolitiikan painopistealueet ovat julkisten palvelun kehittäminen, parempi koordinaatio ja tehostaminen sekä infrastruktuurin hyödyntäminen. Tavoitteena on rakentaa infrastruktuuri laajalle yhteistyölle yksityisen ja julkisten toimijoiden välillä, jotta tietotekniikka palvelee aidosti koko maata.

Tietotekniikkaa hyödynnetään ja koordinoidaan paremmin julkisissa hankinnoissa ja erityisesti terveydenhuollon ja sosiaalitoimen palveluissa. Tuotteiden, teknologioiden ja palveluiden vientiä kehitetään. Tietotekniikan hyödyntämistä pk-sektorilla tuetaan. Kansalaisten tietoyhteiskuntavalmiuksia parannetaan laajan vapaaehtoisen koulutusprojektin avulla. Alan kansainvälistä yhteistyötä lisätään huippuosajien ja valtioiden välillä.

9 Asuntopolitiikka-, yhdyskunta- ja liikennepolitiikka

Kilpailukyvyyn ja työllisyyden kannalta maakäyttö, asuntorakentaminen ja liikenneyhteydet ovat ratkaisevan tärkeässä asemassa. Tavoitteiden toteutumisen kannalta on välttämätöntä yhdistää näitä koskeva päätöksenteko.

Asunto- ja yhdyskuntapolitiikka. Asuntopolitiikassa tärkeintä on mahdollistaa ihmisille heidän toivomansa asumismuoto ja asuinympäristö kussakin elämäntilanteessa. Monipuolisesta asuntotarjonnasta ja asuntokannan kunnosta huolehditaan.

Ylivoimainen valtaosa suomalaisista haluaa tutkimusten mukaan asua pientaloissa. Siksi tonttitarjontaa erityisesti pientalorakentamiseen on voimakkaasti lisättävä. Kuntia rohkaistaan hyödyntämään monipuolisesti lainsäädännön mahdollistamia välineitä maankäyttöpolitiikassaan.

Pientalovaltaisen asuntorakentamisen lisäämiseksi kehitetään uusia kokonaisten asuntoalueiden toteuttamis-

malleja, tätä tukevaa kaavoitusta sekä avustusjärjestelmiä. Kaavoitusmenettelyjä nopeutetaan muun muassa päällekkäisten sekä selvästi perusteettomien valitusten käsittelyä keventämällä.

Hallitus myy pikaisesti valtion omistamat asuntotuotantoon soveltuvat maa-alueet asuntorakentamiseen tonttipulasta kärsiville kunnille.

Hallitus käynnistää yhteistyössä rakennusalan, pientaloteollisuuden ja talotehtaiden kanssa vaalikauden mittaisen kehittämishankkeen. Sen tavoite on sellaisten asiakaslähtöisten tuotteiden ja valmistusmenetelmien kehittäminen, joiden myötä laadukkaan pientalon rakentaminen kohtuuhinnalla laadusta tinkimättä on mahdollista yhä useammalle.

Tonttien ja asuntojen hinnat ovat karanneet tavallisen palkansaajan ulottumattomiin varsinkin Helsingin seudulla ja muissa kasvukeskuksissa. Tonttitarjonnan uskottava lisääminen on edellytys hintojen hillinnälle.

Valtio edesauttaa tätä kunnallistekniikka-avustuksilla, joiden käyttömahdollisuutta laajennetaan myös asuinalueiden toteuttamiseksi välttämättömien palvelujen rakentamiseen.

Rantarakentamista ja loma-asuntojen muuttamista ympärivuotiseen käyttöön helpotetaan muun muassa kaa-voitus- ja poikkeuslupamääräyksiä kehittämällä.

Asuntolainojen korkojen verovähennysten kautta kannavoituu tukea asumiseen noin puoli miljardia euroa. Korkojen verovähennysoikeutta kehitetään uusissa asuntolainoissa niin, että se suosii nykyistä enemmän ensiasunnonhankkijoita ja lapsiperheitä. Tällä tavoin pyritään myös hillitsemään asuntojen hintojen nousua. Asuntojen hintatietojen julkisuutta lisätään.

Asumistukijärjestelmä uudistetaan niin, että asumistuki määräytyy jatkossa asunnon sijainnin ja tuensaajan varallisuuden sekä perheeseen perusteella. Näin voidaan merkittävästi yksinkertaistaa nykyistä asunnon ominaisuuksista riippuvaa asumistukijärjestelmää ja tehostaa asuntokannan käyttöä. Uudistettu asumistuki kytke-
tään osaksi valmisteltavaa perustuloa. Samalla huolehdi-

taan tarvittaessa siirtymäsäännöksin siitä, ettei yksittäisten asumistuensaajien tukitasoissa tapahdu olennaisia muutoksia.

Riittävästä kohtuuhintaisesta vuokra-asuntotarjonnasta huolehditaan. Valtion tukeman vuokra-, asumisoikeus- ja osa-omistustuotannon ehtoja kehitetään niin, että niihin kohdistuvat rajoitukset ja tuki ovat nykyistä paremmin tasapainossa. Asukasvalinnan tulorajat poistetaan.

Vuokralla asumisesta myös pientaloissa tehdään todellinen asumisvaihtoehto erityisesti lapsiperheille. Vuokra-
pientalojen tarjontaa lisätään luomalla tätä varten uusi korkotuki- ja takausjärjestelmä.

Valtaosa asuntokannastamme on rakennettu 1960- ja 1970-luvulla. Asuntokannan korjaustarpeen arvioidaan oleva vuosittain lähes kaksi miljardia euroa jo seuraavan kymmenen vuoden aikana. Tästä selviytyminen edellyttää julkisen vallan, rakennusalan ja asuntojen omistajien tiiviimpää yhteistyötä. Hallitus kannustaa peruskorjausten suunnitelmalliseen toteuttamiseen muun muassa luomalla taloyhtiöille yhtenäisen tähtiluokituksen asun-

tojen ja taloyhtiöiden laadun vertailtavuuden parantamiseksi. Korjausrakentamisen tukijärjestelmiä kehitetään niin, että ne kannustavat ennakkosäästämiseen korjauksiin varautumiseksi.

Vastentahtoinen asunnottomuus on kansallinen häpeäpilkku ja loukkaa perus- sekä ihmisoikeuksia. Yhteistyössä valtion, kuntien ja alan toimijoiden kanssa valmistellaan pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma. Sen keskeinen osa on asuntolatyypiseen pitkäaikaisasunnottomille kohdennettavaan asuntotuotantoon luotava tukijärjestelmä, jossa tuen osuus on vähintään 50 prosenttia hankkeen kustannuksista.

Hallitus asettaa tavoitteeksi asunnottomuuden poistamisen vuoteen 2012 mennessä. Myös muiden erityisryhmien, kuten vammaisten ja mielenterveysongelmaisten, asuntojen investointiavustusten riittävyys turvataan.

Asumisen osaamisklusteria kehitetään merkittävästi kasvu-alana. Asumiseen liittyvästä liiketoimintapotentiaalista on käytössä nyt noin 15 prosenttia. Hallituskaudella tämä osuus pyritään kaksinkertaistamaan.

Puurakentamista edistetään muun muassa viranomaismääräyksiä tarkistamalla.

Liikennepolitiikka. Liikenneturvallisuuden parantamiseksi hallitus laatii poikkihallinnollisen ohjelman liikenneturvallisuutta koskevan periaatepäätöksen pohjalta. Hallitus tehostaa toimia liikennekäytännön parantamiseksi, rattijuopumusten vähentämiseksi ja uuden teknologian hyödyntämiseksi. Liikenneturvallisuutta parannetaan kehittämällä liikenneympäristöä; rakentamalla keskikaiteita ja ohituskaistoja vaarallisiksi katsotuilla tieosuuksille sekä rakentamalla kevyen liikenteen väyliä ja poistamalla tasoristeykset.

Ajoneuvoveron vaihtoehdoksi luodaan mahdollisuus valita ajoneuvon tyyppin sekä ajokilometrien paikan ja ajankohdan mukaan määräytyvä kilometrivero. Kilometriferon keruussa tarvittavalla päätelaitteella voidaan toteuttaa myös vastaava autovakuutus sekä liikenteen turvallisuutta edistäviä palveluja. Siirtymäajaksi kilometriferon kantamisesta säädetään kokeilulaki.

Investoinnit liikenneväyliin. Laadukkaat ja toimintavarmat liikenneväylät takaavat koko yhteiskunnan

tehokkaan, alueellisesti ja sosiaalisesti tasavertaisen ja kansainvälisesti kilpailukykyisen toiminnan. Suomen väyläverkoston, perusradanpidon ja alemman asteen tieverkoston sekä yksityisteiden tarvitseman rahoituksen jälkeenjääneisyys korjataan pitkäjänteisellä väyläohjelmalla.

Hallitus laatii kaikki liikennemuodot kattavan liikenneinvestointiohjelman, joka vahvistaa Suomen aluerakennetta, elinkeinoelämän kilpailukykyä ja kansainvälisiä yhteyksiä sekä parantaa liikenneturvallisuutta.

Ohjelman rahoituksessa arvioidaan valtion budjetin kehysmenettelyn sopivuus mittaviin, monivuotisiin väylähankkeisiin ja suurimpien investointien irrottamista budjettikehysmenettelystä, sekä uusien rahoitusmuotojen kuten elinkaarimallin, joukkoeläkelainan ja valtion yhtiöiden myyntitulojen mittavampaa käyttöä väyläinvestoinneissa.

Suomen logistisen aseman vahvistamiseksi hallitus kiinnittää huomiota EU:n ja Venäjän välisen tavara- ja henkilöliikenteen voimakkaan kasvun aiheuttamiin investointitarpeisiin osana EU:n pohjoisen ulottuvuuden

politiikkaa. Raskaan liikenteen osalta otetaan käyttöön tienkäyttömaksut.

Joukkoliikenteen palvelut turvataan hallitusti ja tarkoituksenmukaisella tavalla koko maassa vähintään vuoden 2005 laajuudessa. Hallitus kehittää uusia toimintatapoja ja -muotoja henkilöliikenteen palveluiden turvaamiseksi. Harvaan asuttujen seutujen ja kaupunkiseutujen joukkoliikenteen kehittämiseksi perustetaan työryhmä.

Edistetään rautateiden henkilöliikenteen kasvua. Hallitus selvittää pikaisesti rautateiden henkilöliikenteen avaamisessa kaikille rautatieliikenteen harjoittajille.

Tonnistoverotus uudistetaan tärkeimpiin kilpailijamaihin nähden kilpailukykyiseksi suomalaisen kauppamerenkulun ja huoltovarmuuden turvaamiseksi. Varustamoiden kilpailukykyistä huolehditaan.

Tieliikelaitos yhtiöitetään ja turvataan terveen kilpailun edellytykset teiden ylläpidossa ja rakentamisessa.

Hallitus takaa **Posti** Oyj:n postiliiketoiminnan ja uusien liiketoimintojen kehittymismahdollisuudet, jotta Posti Oyj voi edelleen kehittyä yhdeksi Euroopan moderneimmista ja dynaamisemmista posti- ja logistiikka-alan yrityksistä.

Hallituskauden aikana arvioidaan postipalvelulainsäädäntö ottaen huomioon kansainvälinen kehitys ja postien muuttuva toimintaympäristö. Yleispalveluvelvoitetta arvioitaessa on huomioitava sähköisen viestinnän kehitys ja kilpailutilanne.

10 Luonnonvara- ja ympäristöpolitiikka

Luonnonvara- ja ympäristöpolitiikka tukeutuu ylisukupolvisen kestäväen kehityksen periaatteeseen. Ympäristön kantokyky asettaa rajat myös taloudelliselle toiminnalle. Talouskasvun pitää nojautua entistä enemmän uusiutuvien luonnonvarojen tuottokykyyn, uusiutumattomien resurssien ekotehokkaaseen käyttöön ja kierrätykseen sekä luonnonvaroja tehokkaasti ja sääste­liäästi käyttäviin palveluihin.

Metsät ovat taloudellisesti merkittävin uusiutuva luonnonvaramme. Kansallinen metsäohjelma 2010 tarkistetaan ja toteutetaan. Metsien puuntuotantoa pyritään nostamaan ja tuotto hyödyntämään entistä täysimääräisemmin teollisuudessa ja energiantuotannossa.

Metsien biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen on osa kestäväen metsäpolitiikkaa. Olemassa olevien suojelualueiden suojeluarvoa parannetaan ennallistamista jatkamalla. Metsien suojelua edistetään markkinalähtöisesti vapaaehtoisuuden pohjalta laajentamalla METSO-ohjelma koko eteläisen Suomen alueelle.

Metsätilojen sukupolvenvaihdoksia edistetään. Pienten puunjalostusyri­tysten toimintaa tuetaan käynnistysvaiheessa ja markkinoiden rakentamisessa.

Kaivannaisteollisuuden toimintaympäristössä viime vuosina tapahtuneet muutokset, kansainvälisten toimijoiden tulo etsintä- ja kaivostoimintaan sekä muussa lainsäädännössä tapahtuneet muutokset edellyttävät, että 40 vuotta vanha kaivoslaki uudistetaan. Uuteen lakiin tulee saada tasapaino luonnonarvojen, asutuksen ja elinkeinotoiminnan välille.

Itämeren ongelmana on rehevöityminen ja jatkuva kuormittuminen erilaisilla raskasmetalli-, öljy-, sekä myrkkypäästöillä. Ravinteet ja ympäristömyrkyt tulevat Itämereen valuma-alueiden vesistö­reiteiltä. Suomen on omalla alueellaan edelleenkin vähennettävä vesistöjen hajakuormitusta. Euroopan unionin sisällä pidetään huoli siitä, että Itämeren alueen uudet jäsenvaltiot sitoutuvat omalta osaltaan Itämeren pelastusohjelmiin. HELCOM:in normeja pyritään tiukentamaan erityises-

ti fosforipäästöjen alentamiseksi. Venäjällä ravinne- ja myrkkypäästöjä Itämereen vähennetään EU:n naapurisuusohjelman avulla.

Jätehuolto. Kotitalouksissa tapahtuva lajittelua kehitetään ja erotetuille jätteille järjestetään sopiva jatkokäyttö. Hyödyntämiskeinoja ovat uudelleenkäyttö ja kierrätys sekä polttaminen. Jätteen syntymistä ehkäistään. Lupamenettelyjä ja valituksien käsittelyä nopeutetaan. Hallitus uudistaa jätelain kokonaisuudessaan. Kuljetusten minimoimiseksi polttolaitoksia tarvitaan useita maan eri puolille. Roskaamiseen ehkäisemiseksi asetetaan 50 euron suuruinen hallinnollinen seuraamusmaksu roskaamisesta.

Maaseutupolitiikka. Maaseutupolitiikan tavoite on ylläpitää ja kehittää asumisen ja yrittämisen mahdollisuuksia maaseudulla. Hallitus huolehtii perusinfrastruktuurin eli tie- ja tietoverkon toimivuudesta ja kehittämisestä maaseudulla. Maaseudun omaehtoiseen kehittämiseen toimintaryhmätyön kautta panostetaan EU:n maaseudun kehittämisohjelman mukaisesti.

Uusia yrittäjyys- ja työmahdollisuuksia kehitetään erityisesti hyvinvointi- ja hoivapalvelutuotannossa, uusiutuvan energian tuotannossa ja matkailussa.

Maatalouspolitiikan tavoitteita ovat kannattavan maatalousyrittämisen edellytysten kehittäminen tuotantoa jatkaville tiloille, maatalouden tuotantopotentiaalın ylläpitäminen huoltovarmuuden takaamiseksi sekä tuotannon painopisteen ohjaus ruoan ja energian välillä markkinoiden ja yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti.

Euroopan unionin maatalouspolitiikan päälinjat ja rahoitus on vahvistettu ohjelmakaudelle 2007-2013. Hallitus toimii aktiivisesti Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistustyössä seuraavalla ohjelmakaudella.

Vuonna 2007 komission kanssa käytävissä maatalouden 141-tukineuvotteluissa hallitus tavoittelee nykyisen tasoisen tuen jatkoa. Hallitus tähtää EU:n epäsuotuisten alueitten LFA-tuen uudistuksessa siihen, että jo unionin yhteinen maatalouspolitiikka kompensoi nykyistä paremmin luonnonolosuhteista aiheutuvat tuottavuuserot.

Maatalouden EU- ja kansallinen rahoitus kohdennetaan oikeudenmukaisesti koko maahan ja eri tuotantomuotoihin. Eläinten hyvinvointia, elintarvikkeiden laatua ja maatalouden tuottavuutta parantaviin investointeihin sekä nuorten viljelijöiden maataloustuotannon käynnistysrahoitukseen varataan riittävä rahoitus koko ohjelmakaudeksi 2007-2013.

Maatilarittäjien hyvinvointia parannetaan kehittämällä lomitusrakennetta ja työterveyshuoltopalveluja sekä parantamalla yrittäjien johtamisvalmiuksia kehittävän koulutuksen saatavuutta. Sukupolvenvaihdosten helpottamiseksi luopumistukijärjestelmän jatkuminen nykyisillä ehdoilla varmistetaan.

Biokaasun talteenottoa ja tuotantoa tehostetaan voimakkaasti karjatilastoilla. Samalla kertaan vähennetään maatalouden metaanipäästöjä, tuotetaan uusiutuvaa energiaa ja helpotetaan karjanlannan ravinteiden hallintaa. Maatilamittakaavassa tapahtuvaa biopoltonesteiden tuotantoa helpotetaan maatalouden energiakustannusten vakauttamiseksi.

Luomutuotantoa lisätään maatalouden energiariippuvuuden ja vesistöjen ravinnekuormituksen alentamiseksi. Luomutuotteiden markkinakehitystä tuetaan siirtymällä asteittain kasvavaan luomuruoan käyttöön julkisissa keittiöissä päiväkodeista ja kouluista alkaen. Lähiruoalla ja luomutuotteilla tulee olla oma hankintakriteeristö julkisissa hankinnoissa.

Tukijärjestelmän yksinkertaistaminen. Hallitus aloittaa yhdessä tuottajajärjestöjen kanssa pitkäjänteisen uudistustyön maatalouden tukijärjestelmän yksinkertaistamiseksi ja tukien hallinnoinnin ja valvonnan keventämiseksi. Uudistuksen tavoitteena on parantaa toimintaympäristön ennakoitavuutta ja siten yrittäjien mahdollisuuksia liiketoimintansa suunnitteluun.

Osana yksinkertaistamista selvitetään mahdollisuudet eri tuotantosuuntien kansallisten tukien irrottamiseen tuotannosta. Ympäristötukijärjestelmää aletaan kehittää tilakohtaisen ravinnetaselaskelman suuntaan, jossa ravinteiden käytön hyvästä hyötysuhteesta palkitaan.

Kilpailulainsäädännöllä helpotetaan elintarvikeyritysten yhteistyötä tuotekehityksessä ja viennissä. Tutkimus-

määrärahojen taso turvataan ja niitä ohjataan uusien terveysvaikutteisten viljelykasvien etsimiseen ja perinteisten tuotteiden mahdollisten terveysvaikutusten tutkimiseen. Maatalouden tutkimustoimintaa tulee koordinoida ja kehittää päällekkäisyyksien poistamiseksi.

Kansainvälisen maatalouskaupan vapautuessa ja eläintautiriskien kasvaessa hallitus panostaa kuluttajien elintarviketurvallisuuden kehittämiseen.

Geenitekniikan käyttöön elintarviketaloudessa suhtaudutaan varovaisuusperiaatteen mukaisesti, hyötyjä ja riskejä punniten ja eettistä harkintaa käyttäen. Geenimuunneltujen lajikkeiden käyttöönotosta viljelyssä pidättäydytään toistaiseksi, koska niiden käyttöönotto edellyttää tarkempaa riippumatonta ruokaturvallisuuden ja luonnon monimuotoisuuden liittyvien riskien arviointia.

11 Energia- ja ilmastopolitiikka

Ilmastonmuutos on vakavin ihmiskuntaa koskettava uhka, jonka hillitsemiseen jokaisen on osallistuttava. Suomen on toimittava niin, että koko kansainvälinen yhteisö ryhtyy ripeisiin toimenpiteisiin asiassa. Ilmastonmuutoksen torjuminen on painopiste Suomen EU-, kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppapolitiikassa.

Hallitus sitoutuu EU:n yhteisiin tavoitteisiin rajoittaa ilmaston keskilämpötilan nousu alle 2 °C ja vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 20 % vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä.

Energiapolitiikan toimenpiteillä on keskeinen merkitys ilmastonmuutoksen torjumisessa. Samanaikaisesti aloitetaan lukuisia hallinnonaloja koskeva ilmastonmuutokseen sopeutuminen.

Hallitus laatii pitkän aikavälin ilmastostrategian, jonka tavoitteena ovat ensisijaisesti kotimaassa toteutetut kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistoimet. Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä pyritään globaalisti

kattavaan sopimukseen. EU:n päästökaupan kehittämisessä tähdätään siihen, että se kohtelee yhteisössä toimivia yrityksiä tasapuolisesti. Moninkertaisen kustannusrasitteen poistamiseksi yritysten sähkövero alennetaan asteittain EU:n määrittämälle minimitasolle.

Päästökaupan rinnalle tavoitellaan uutta ilmastosopimusta ja -mekanismia, jolla edistetään maailmanlaajuisesti uusimman ja puhtaimman teknologian käyttöönottoa sekä sen edelleen kehittämistä.

Onnistuneeseen energiapolitiikkaan sisältyvät kohtuuhintaisen energian saannin varmistaminen, kokonaiskulutuksen kasvun katkaiseminen, korkea omavaraisuus, huoltovarmuus, monipuolinen eri energialähteiden säilyttäminen ja uusiutuvan energian lisäys.

Energiatuotannon kehittämisen painopisteeksi on valittu korkean hyötysuhteen bioenergian tuotanto. Se tapahtuu lisäämällä hajautettua sähkön ja lämmön yhteistuotantoa sekä käynnistämällä edistynyt biopolt-

toainetuotanto, jossa biomassaa muunnetaan suoraan kaasuksi tai polttonesteiksi.

Kestävässä energiapolitiikassa otetaan tasapainoisesti huomioon taloudellinen ja sosiaalinen näkökulma sekä ympäristö. Päätöksillä pyritään siihen, että energiatoimijoilla on mahdollisimman vakaa ja ennustettavissa oleva toimintaympäristö. Lupa- ja valitusprosesseja nopeutetaan ja yksinkertaistetaan. Näin luodaan edellytyksiä energiainvestoinneille ja nostetaan omavaraisuutta. Investoinnit puolestaan auttavat osaltaan saavuttamaan tasaisen talouskasvun ja myönteisen työllisyyskehityksen. Energian hinta ja saatavuus eivät saa olla investointien este.

Uusiutuvan energian monipuolista käyttöä vauhditetaan nykyisillä vero- ja investointituilla. Peltobiomassat sisällytetään verotuen piiriin. Investointituen taso nostetaan 40 miljoonaan euroon vuosittain. Uusiutuvan energian tutkimukseen, tuotekehitykseen ja kaupallistamiseen panostetaan entistä voimakkaammin. Uuden teknologian demonstrointiin varataan erillinen 10 miljoonan euron vuotuinen määräraha.

Uusiutuvan energian **tutkimusrahoitusta** nostetaan merkittävästi. Suomeen perustetaan bioenergian tuotantoon, logistiikkaan, suoraan polttoon ja liikenteen biopolttonestetuotantoon erikoistunut kansainvälinen huippuosaamiskeskus. Yksikön tavoitteena on bioenergian lisäksi laajentua myös yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotannon, energiatehokkuuden sekä tuulivoiman tutkimukseen.

Hallitus ryhtyy nopeisiin toimiin, jotta Suomelle laaditaan kestävä energiateknologiastrategia. Strategiassa selkiytetään innovaatioresurssien painopisteet kansantaloudellisen hyödyn maksimoimiseksi.

Biomassan käytön edistämistoimissa otetaan tasapainoisesti huomioon käyttömahdollisuudet sekä teollisuuden raaka-aineena että energian tuotannossa kansantalouden kannalta parhaalla tavalla.

Liikenteen biopolttoaineiden osalta edistetään ensisijaisesti toisen sukupolven polttoaineiden tutkimusta ja tuotekehitystä sekä tämän teknologian demonstrointia Suomessa. Biopolttoaineiden osuutta liikenteessä nostetaan tasaisesti ja mahdollisimman nopeasti.

Turpeen mahdollisuuksia liikennepolttoaineena selvitetään.

Ajoneuvoverotusta uudistetaan. Toteutetaan EU-komission suositusten suuntainen kokonaisvaltainen autoveroremontti, jossa siirrytään auton ostamisen verottamisesta uudempia, turvallisempia ja ympäristöystävällisempiä autoja suosivaan auton käytön verotukseen. Autovero tulee poistaa asteittain ja käyttömaksu (ajoneuvovero) sitoa CO₂-päästöihin. Muutoksessa noudatetaan vähintään 10 vuoden siirtymäaikaa niin, että autovero vähenee samassa suhteessa kuin ajoneuvovero nousee. Polttoaineverotusta muutetaan dieselpolttoainetta ja erityisesti biodieseliä suosivaksi. Joukkoliikennettä kehitetään samanaikaisesti entistä houkuttelevammaksi.

Vesivoiman lisäysmahdollisuudet selvitetään vesistökohtaisesti ympäristönäkökulmat huomioiden. Vesivoimahankkeita arvioitaessa huomioidaan energia-, tulvasuojelu-, ympäristö- ja aluetalousnäkökohdat. Lisäksi huomioidaan uusiutuvan energian lisäämiseen asetetut kansainväliset ja kansalliset tavoitteet. Hallitus toteuttaa tarvittavat lainsäädäntömuutoksen niille hankkeille,

jotka selvityksessä todetaan yhteiskunnan kokonaisedun mukaisiksi.

Turpeen asema ja käyttö kotimaisena polttoaineena nykytasolla turvataan. Uusimpien tieteellisten tutkimusten perusteella turpeen ominaispäästökerroin pyritään muuttamaan todellisia kasvihuonekaasuvaikutuksia vastaavaksi.

Tuulivoiman osalta edistämistoimissa panostetaan tutkimus- ja tuotekehitykseen sekä kotimaisiin uuden tuulivoimateknologian hankkeisiin.

Jätteen hyötykäyttöä sekä raaka-aineena että energiantuotannossa edistetään. Jätteenpolttolaitosten lupa- ja valituskäsittelyä nopeutetaan. Jätteen ja tuotteen välinen raja selkeytetään. Jätelainsäädäntöä kehitetään laatimalla kriteerit sille, milloin jäte lakkaa olemasta jäte.

Energiatehokkuutta parannetaan vero- ja investointituilla. Hallitus pyrkii saamaan uudet energiatehokkuussopimukset sekä elinkeinoelämän että kuntien kanssa. Energiatehokkuuden tutkimuksen, tuotekehityksen ja kaupallistamisen julkista rahoitusta lisätään.

Energiatehokasta yhdistettyä sähkön ja lämmön tuotantoa edistetään poistamalla päästökaupassa mukana olevilta laitoksilta lämmön tuotannon polttoainevero. Nelinkertaistetaan nykyinen tuki kiinteistöjen lämmitysmuotojen muuttamiseksi hyödyntämään paremmin uusiutuvia energialähteitä. Tuki voi tällöin nousta aina 50 prosenttiin investoinnin kokonaiskustannuksista.

Energian hankinta pidetään monipuolisena ja erityisesti sähkön osalta kapasiteetti riittävänä. Hallitus ei jatkossakaan sulje mitään vähäpäästöistä tai päästöjen kannalta haitatonta ja kustannustehokasta tuotantomuotoa pois. Hallitus pyrkii nostamaan sähkön ja muun energian kotimaisuusastetta.

Sähkömarkkinoiden toimivuutta edistetään parantamalla edellytyksiä uuden kapasiteetin rakentamiseksi. Hallitus toimii aktiivisesti pohjoismaisella tasolla sähkön siirron kapeikkojen poistamiseksi. Talven huippukulutusilanteen sähköriittävyyden varmistamiseksi pyritään pohjoismaisten varatehojärjestelmien kokemusten perusteella toteuttamaan yhteispohjoismainen järjestelmä. Hallitus edistää sellaisia järjestelyjä, joilla sähkön toimijat voidaan markkinaehtoisesti saada en-

tistä paremmin takaamaan toimitusvarmuutta huippukuormitusilanteissa.

Sähkön riittävyyden varmistamiseksi hallitus säätää uutta lainsäädäntöä energiatehokkuuden ja kulutusjoustojen lisäämiseksi. Lisäksi hallitus luo edellytyksiä kilpailun lisääntymiselle sähköntuotannossa. Pienille alueellisille sähköyhtiöille tulee varmistaa mahdollisuus osallistua suurvoimalaitosinvestointeihin.

Eurooppalaisen energiapolitiikan perustavoitteina ovat energiaturvallisuus, kilpailukyky ja energian kohtuuhintaisuus sekä kansalaisten hyvä ympäristö. Eurooppalaisen energiapolitiikan valmistelussa on otettava tasapainoisesti huomioon kestävä kehityksen kaikki ulottuvuudet eli talous-, sosiaalinen ja ympäristönäkökulma. Lainsäädännön valmistelun on oltava kokonaisvaltaista, ja päällekkäistä ohjausta on vältettävä.

Hallituksen lähtökohtana on EU:n energiapolitiikaksakin yhteisötason toimien toteuttaminen vain silloin, kun niillä on saavutettavissa selvästi lisäarvoa erilaisiin kansallisiin toimiin verrattuna. Energian hankintarakenteen osalta hallitus lähtee siitä, että päätösvalta tulee

edelleenkin säilyttää jäsenmailla.

Energiasisämarkkinoiden kehittämisessä hallitus painottaa etenemistä hyvin toimivien alueellisten markkinoitten kautta kohti laajempia markkinoita. Hallitus toimii aktiivisesti EU:ssa markkinoiden avaamisen edistämiseksi kaikissa jäsenmaissa nykyisten direktiivien edellyttämälle tasolle. Hallitus jatkaa Suomen aktiivista työtä EU:n energiaulkosuhteiden edistämässä erityisesti Venäjän kanssa. Uusiutuvien energialähteiden ja energiatehokkuuden edistämässä hallitus tukee niitä yhteisötason toimia, joilla on selkeästi lisäarvoa kansallisiin toimiin verrattuna.

12 Vahva ja yhtenäinen Euroopan unioni

Hallitus jatkaa aktiivista EU-politiikkaa ja toimii aktiivisesti unionin yhtenäisyyden parantamiseksi. Vahvan ja yhtenäisen Euroopan rakentaminen on Suomen taivoite.

Laajentunut unioni tarvitsee uuden perustuslaillisen sopimuksen ja Suomi tekee määrätietoisesti työtä uuden sopimuksen voimaan saattamiseksi mahdollisimman pian. Unionin päätöksentekokykyä vahvistetaan edelleen.

Toimivien sisämarkkinoiden kehittäminen on Suomen EU-politiikan painopistealueita. Jäsenmaiden on kyettävä noudattamaan sovittuja sääntöjä, jotta sisämarkkinat kehittyisivät todelliseksi yhteiseksi sisämarkkinoiksi. Ihmistien, tavaroiden, palveluiden ja pääomien on pysyttävä liikkumaan vapaasti Euroopassa.

Oikeus- ja sisäasioissa unionin on entisestään tiivistettävä yhteistyötä ja päätöksenteon tehokkuuden turvaamiseksi yksimielisyyden vaatimista päätöksistä on

siirryttävä määräenemmistöpäätöksiin. Tehokkaan yhteistyön avulla oikeus- ja sisäasioissa unioni pystyy paremmin vastaamaan terrorisminvastaiseen taisteluun. Tavoitteena on oltava myös yhteisen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan luominen.

Globalissa markkinataloudessa vain kilpailukykyinen unioni voi pärjätä. On tärkeää, että jäsenmaat sitoutuvat Lissabonin strategian tavoitteeseen ja kehittävät unionin taloudellista toimintaympäristöä innovaatioita ja yrittäjyyttä suosivammaksi. Euroopan talouskehitys laahaa jo nyt Yhdysvaltain ja Aasian tiikereiden perässä, joten on tärkeää, että jokainen jäsenvaltio on valmis täyttämään omat sitoumuksensa. Suomen on kuljettava tässä kehityksessä edelläkävijänä. Euroopan kilpailukyvyn näkökulmasta päätös yhteisöpatentin perustamiseksi on tehtävä nopealla aikataululla.

Suomi tukee myös jatkossa Euroopan unionin laajentumiskehitystä. Näin turvataan parhaiten rauhan, vakauden ja demokratian edistyminen Euroopassa. Laajen-

tumisessa on kuitenkin otettava huomioon sekä uusien jäsenmaiden kyky saavuttaa unionin jäsenyySkriteerit että unionin sisäisen toimintakyvyn kehittyminen. Jäsenyysneuvotteluissa Turkin kanssa on päästävä eteenpäin. Se vaatii molemmilta osapuolilta sitoutumista yhteisiin sopimuksiin ja tavoitteisiin. On tärkeää, että Kroatian jäsenyysneuvottelut etenevät ja maa voi liittyä mahdollisimman pian EU:n jäseneksi.

Suomen mielestä Euroopan unionin on otettava voimakas rooli maailmanpolitiikassa. Tämä onnistuu ainoastaan voimakkaan ja yhtenäisen ulkopolitiikan avulla. On tärkeää, että kansantuotteella mitattuna maailman suurin talousalue vaikuttaa ansaitsemallaan painoarvolla.

Unioni on yhteisö, jolla on laaja valikoima keinoja puuttua hyvin erilaisiin turvallisuusuhkiin. Erityisesti sen on kyettävä puuttumaan uusien turvallisuusuhkien sekä syihin että seurauksiin. Köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentäminen, kulttuurien välisen dialogin edistäminen ja kansainvälisen ympäristö- ja ilmastopolitiikan tiivistäminen ovat Suomen mielestä asioita, joissa EU:lla on oltava voimakas rooli maailmanpolitiikassa.

Euroopan unioni on ollut edelläkävijä varsinkin kansainvälisessä ympäristö- ja ilmastopolitiikassa ja siltä odotetaan mittavia kasvihuonekaasujen päästövähennystavoitteita myös Kioton sopimuksen jälkeiselle aikakaudelle. EU:n on kannettava vastuunsa ilmastomuutoksen hillinnässä, mutta samalla sen on huolehdittava, että koko kansainvälinen yhteisö tulee mukaan sopimukseen ja kaikki maat sitoutuvat päästövähennyksiin.

Energiapolitiikka on kiinteästi sidoksissa ympäristö- ja ilmastokysymyksiin. Euroopan unioni tarvitsee yhteistä energiapolitiikkaa. Energian hinnan vakaa taso ja sen saatavuuden turvaaminen ovat unionin kilpailukyvyn ehtoja.

Ilmastomuutoksen hillitsemiseksi unionin on lisättävä reilusti vähäpäästöisten ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä sekä nostettava energiaomavaraisuuttaan. Energian kulutuksen kasvusta huolimatta unionin on panostettava energiansäästötoimenpiteisiin. Tavoitteen mukaisesti energiatehokkuutta on parannettava 20 % vuoteen 2020 mennessä.

Euroopan unionin kriisinhallintajoukkojen ja nopean toiminnan joukkojen avulla unioni pystyy menemään nopeasti sekä vaikeisiin kriisipesäkkeisiin että luonnonmullistuksia kohdanneisiin maihin. Hallitus tukee voimakkaasti unionin kriisinhallintakyvyn kehittämistä ja on tiiviisti mukana tässä toiminnassa.

13 Ulko- ja turvallisuuspolitiikka

Maaailma on muuttunut ja Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan on sopeuduttava siihen. Globalisaatio tekee valtioista entistä keskinäisriippuvaisempia sekä hyvässä että pahassa.

Uusista turvallisuusuhista kuten terrorismista, ylikansallisesta rikollisuudesta, joukkotuhoaseiden leviämisestä, ympäristöongelmista, ilmastonmuutoksesta, köyhyyden ja eriarvoisuuden lisääntymisestä, tartuntataudeista sekä luonnonvarojen ehtymisestä on tullut keskinäisriippuvuuden lisääntyessä yhteisiä globaaleja haasteita. Ne ovat syrjäyttäneet konventionaalisen sodan suurimman uhkan paikalta ja niiden torjuminen, mieluiten ennaltaehkäiseminen, on Suomen ulkopolitiikan ensisijainen tavoite. Tämä edellyttää ulkopolitiikkamme pitämistä ajan hermolla. Myös kehitys- ja kauppapolitiikan on kuljettava rinnan tämän tavoitteen kanssa.

Euroopan unioni ja sen ulkopolitiikka on tärkein väline Suomen kaltaiselle pienelle jäsenvaltiolle vaikuttaa kansainväliseen politiikkaan. Suomi on voimakkaasti mu-

kana Euroopan unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämässä. Euroopan unionin ulkoista toimintaa pitää yhtenäistää ja sen omaa kriisinhallintakykyä ja puolustusyhteistyötä on syvennettävä.

Lisäksi Suomi vaikuttaa vahvasti Yhdistyneiden Kansakuntien kautta ja toimii YK:n vuosituhatjulistuksen tavoitteiden mukaisesti. Hallitus tukee YK:n päätöksen teon ja sisäisen hallinnon kehittämistä.

EU:n lisäksi Suomi vaalii kahdenvälisiä suhteitaan naapurivaltioihin sekä muihin kauppakumppanimaihin.

Suomen on pidettävänä avoimena kaikki turvallisuuspoliittiset vaihtoehdot. Suomen linjan perusta on sotilaallinen liittoutumattomuus ja uskottava kansallinen puolustus. Liittymistä sotilasliitto Natoon on pyrittävä tarkastelemaan viileästi, vallitsevan turvallisuuspoliittisen tilanteen sekä kriisinhallinnan tarpeiden mukaisesti. Vahva Nato-optio edellyttää käytännön yhteistoimintavalmiutta.

Maailman muutos on aiheuttanut sen, että myös Nato muuttuu. On selvää, että Nato keskittyy tulevaisuudessa enemmän uusien uhkien torjumiseen ja kriisinhallintaan. On tärkeää, että Suomi on mukana tässä kehityksessä ja osallistuu sekä Naton kriisinhallintaan että nopean toiminnan joukkoihin.

Ulkomaankauppa. Suomi toimii jatkossakin päättäväisesti maailmankaupan esteiden poistamiseksi sekä monenkeskisen, yhteisiin sääntöihin perustuvan avoimen kauppajärjestelmän vahvistamiseksi ja laajentamiseksi. Suomi ponnistelee sen eteen, että Maailman kauppajärjestö WTO:n Dohan neuvottelukierrosta kyetään jatkamaan, ja että Dohan kierroksella saavutetaan tasapainoinen ja kunnianhimoinen neuvottelutulos. Suomi tekee erityisesti työtä Venäjän WTO-jäsenyyden käytännön täytäntöönpanon tukemiseksi. Palvelukaupan merkitys korostuu entisestään maailmankaupassa ja myös Suomen on panostettava siihen kaupallistamalla omia palvelukonseptejaan.

Suomen harjoittama kauppapolitiikka perustuu reilun kaupan periaatteiden kunnioittamiselle niin elintarvikkeiden kuin muiden tuotteiden osalta. Kehitysmaiden

poikkeuksellinen asema globaaleilla markkinoilla on huomioitava antamalla niille erityisuuksia. Työllisyyden, ympäristön, huoltovarmuuden ja elintarviketurvallisuuden kannalta hallitus korostaa kotimaisen elintarviketuotannon tukemista, jonka avulla helpotetaan maailmankaupan avautumisesta seuraavaa rakennemuutosta.

Monenkeskisen yhteistyön ohella Suomen on vaalittava myös kahdenvälisiä kauppasuhteita tärkeimpiin kumppaneihinsa. Suomen ulkomaankaupasta yli puolet on EU:n sisämarkkinakauppaa. EU:n ulkopuolella kiinnostavampia markkina-alueita ovat muun muassa Venäjä, Yhdysvallat, Kiina, Intia ja Brasilia. EU:n sisämarkkinoiden kehittämisen lisäksi Suomen on panostettava voimakkaasti kahdenvälisiin suhteisiin näiden valtioiden kanssa.

Kehityspolitiikka. Kehityspolitiikassa köyhyyden vähentäminen, naisten ja muiden syrjinnälle alttiiden ryhmien aseman parantaminen sekä ympäristökysymykset ovat Suomen kehitysyhteistyön läpileikkaavia teemoja. Työtä näiden eteen on jatkettava.

Olemme sitoutuneet kasvattamaan kehitysyhteistyömäärärahojemme tasoa 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta vuoteen 2010 mennessä. Tavoite on kunnianhimoinen, mutta hallitus toimii määrätietoisesti sen saavuttamiseksi.

Määrärahojen kasvattamista tärkeämpää on kuitenkin panostaa kehitysyhteistyön laatuun. Suomi pyrkii auttamaan kehitysmaita kehittämään sisäistä yhteiskuntajärjestelmää ja yksityistä sektoria. Kehitysmaiden ihmisten terveyden edistämisessä ja ihmisten ja perheiden elintason parantamisessa on tärkeintä ennen kaikkea tyttöjen ja naisten kouluttaminen. Peruskoulutuksen lisäksi yhteistyötä on tehtävä myös korkeakoulusektorilla. Energiatieteiden ja ympäristöystävällisen teknologian vieminen kehitysmaihin puolestaan tukee sekä avun vastaanottajaa, suomalaista teollisuutta että kansainvälisiä ilmastonsuojelutavoitteita.

Yhdysvallat. Suomen on tiivistettävä yhteistyötä entisestään Yhdysvaltojen kanssa. Hyvät suhteet Yhdysvaltoihin on Suomen kannalta tärkeitä, sillä maailman ongelmia ei ratkota ilman Yhdysvaltoja, oli kysymys sitten kehityksestä, kaupasta, rauhasta tms. Suhdetta

Yhdysvaltoihin ei saa rasittaa turhalla 60-luvun asenteellisella sukupolviajattelulla. Yhteistyötä on lisättävä muun muassa tutkimus- ja teknologiapolitiikassa ja kaupan alalla. Transatlanttisen suhteen kehittäminen on yksi hallituksen painopistealueista.

Venäjä. Lähialueena Venäjä tarjoaa meille uskomattoman potentiaalin. Suomi pitää säännöllisesti yhteyttä Venäjän poliittiseen johtoon. Hallitus tiivistää myös yhteyttä talouden ja kaupan, energian sekä ympäristönsuojelun aloilla. Hallitus on mukana kehittämässä erilaisia pilottiprojekteja Venäjällä eri toimialoilla kuten Itämereen ja ympäristönsuojeluun liittyvissä hankkeissa.

Hallitus lisää suomalaisten Venäjän yhteiskuntajärjestelmän, talouselämän ja kielen osaamista. Se selvittää mahdollisten erillisten Venäjään erikoistuvien koulutusohjelmien perustamista yliopistoissa. Tavoitteena on huolehtia suomalaisen elinkeinoelämän kilpailukykyä Venäjälle ja helpottaa yritysten etabloitumista Venäjälle.

Kiina ja Intia. Yhteistyötä Kiinan ja Intian kanssa on lisättävä eri talouden aloilla. Investointeja myös Kiinasta ja Intiasta Suomeen on vauhditettava.

Energian lisääntyvä tarve ja ympäristöongelmien laajuus kummassakin maassa tarjoaa. Hallitus kokoaa yhteen tämän osaamisen (esimerkiksi energiatehokkuus, jätteen käsittely, uusiutuvan energian mahdollisuudet) ja tekee strategian tämän osaamisen kaupallistamiseksi sekä Kiinassa että Intiassa.

14 Hallinnon uudistaminen

Keskushallinnon uudistaminen. Suomen kilpailukyky, maailmantalouden ja ilmastonmuutoksen haasteisiin vastaaminen sekä hallinnon johdonmukaisuuden ja tehokkuuden lisääminen edellyttävät päätöksenteon rakenteiden tarkastelua.

Myös mittava PARAS-hanke ja julkisten palveluiden kustannusten nousupaineiden hillitseminen vaativat päätöksenteko- ja toteuttamisrakenteiden muuttamista tehokkaammin ja kokonaisvaltaisemmin toimiviksi. Hallitus asettaa eri ministeriryhmien johdosta koostuvan työryhmän selvittämään ja toteuttamaan seuraavia uudistuksia.

Asunto- ja yhdyskuntaministeriö: Työllisyyden ja Suomen eri alueiden kilpailukykyyn kannalta maakäyttö, asuntorakentaminen ja liikenneyhteydet ovat ratkaisevan tärkeässä asemassa. Poliitiikkalohkojen paremman koordinoinnin ja yhteisten tavoitteiden toteutumisen kannalta on välttämätöntä yhdistää näitä koskeva päätöksenteko ja politiikan suunnittelu yhden ministerin

johdettavaksi. Ministeriöllä on oltava laajat valtuudet toteuttaa maakäyttöratkaisuja sekä johtaa pitkäaikaisen, vuoteen 2025 saakka ulottuvan asunto-, liikenneväylä- ja yhdyskuntarakentamisen ohjelmalinjauksia.

Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö yhdistetään luonnonvarainministeriöksi. Suomen asema EU:n yhteisessä maatalouspolitiikassa sekä muussa luonnonvarojen käyttöön liittyvässä EU-lainsäädännössä edellyttää kokonaisvaltaista ja johdonmukaista lainsäädäntö- ja hallintotyötä. Ympäristönsuojelu, luonnonvarojen kestävä käyttö, maatalouden ja maaseudun elinvoimaisuus, elintarviketuotannon kilpailukyky, metsäpolitiikka ja sen jalostusketju ovat monin tavoin yhteen kuuluvia asioita, eikä niiden hallinta ja lainsäädännön sisällöllinen valmistelu useassa ministeriössä ole hyvä ratkaisu.

Näiden alojen yhdistämistä samaan hallintoon puoltaa myös välttämätön energiapolitiikan suuntaaminen bioenergian ja yleensä uusiutuvien luonnonvarojen käytön

lisäämiseen. Asiakokonaisuudella on myös merkittäviä työllisyys- ja aluepoliittisia ulottuvuuksia.

Kunta- ja palveluasioita varten perustetaan uusi kunta- ja peruspalveluministeriö. Uudeksi ministeriöksi yhdistetään nykyisen sisäministeriön kunta- ja aluehallintotehtävät sekä nykyisen sosiaali- ja terveysministeriön sosiaali- ja terveystalouden sekä ennaltaehkäisevän toiminnan, mm. perhe- ja mielenterveys-työn johtaminen.

Nykyiseen sisäministeriöön jäävät muut tehtävät kuten palo-, pelastus- ja poliisitoimi sekä lupahallinto, sisäinen turvallisuus sekä näihin kiinteästi liittyvien valtion viranomaistoimien johtaminen.

Nykyiseen sosiaali- ja terveysministeriöön jäävät kansalaisten etuus- ja toimeentuloasiat sekä alan valvonta-tehtävät ja lupahallinto. Keskeisenä painopisteenä tässä ministeriössä on eri toimeentulomuotojen yhdistäminen kannustavalla ja nykyisten etuusmuotojen väliinputoajat huomioon ottavalla tavalla.

Kunta- ja palveluministeriön keskeisinä tehtävinä ovat vuoteen 2025 saakka PARAS-hankkeen toteuttaminen sekä kansalaisten terveyttä ja hyvinvointia edistävä ennaltaehkäisevä työ, jonka painopisteenä on perheiden hyvinvointi.

Kauppa- ja teollisuusministeriö ja työministeriö yhdistetään elinkeinoministeriöksi. Tulevaisuudessa tarvitaan entistä parempaa työvoiman ja yritysten työvoimatarpeen kohtaamista. Työvoimapolitiikan on tehokkaammin yhdistyttävä kilpailukyky- koulutus- ja yrityspolitiikkoihin. Uudella ministeriöllä on keskeinen tehtävä yrittäjyyden ja työllisyyden politiikkaohjelman toteuttamisessa.

Elinkeinoministeriön perustamisen yhteydessä selvitetään ja tehdään päätökset talousstrategisesti ja kansallisesti tärkeiden valtionyhtiöiden ohjauksellisen keskittämisen joko perustettavaan Elinkeinoministeriöön tai erityiseen yksikköön Valtioneuvoston kansliassa.

Valtion aluehallinto ja maakuntahallinto. Ministeriötason uudistukset vaativat vastaavaa tehtävien yhdistämistä ja uutta tehtäväjakoa läänin- ja maakuntahallin-

non tasolla. Lääninhallinto yhdistetään maakuntajakoa noudattaen perustettaviin Valtionhallinnon alueellisiin palvelukeskuksiin.

Valtionhallinnon alueellisissa palvelukeskuksissa ovat yhden johdon ja valtioneuvoston nimittämän johtajan vastuun alaisena nykyiset lääninhallinnon, TE-keskusten, Ympäristökeskusten sekä valtion erillislaitosten toiminnot.

Valtionhallinnon alueellisen palvelukeskusten tehtävinä ovat:

- Hallitusohjelman mukaisten ministeriötason tavoitteiden toimeenpanon edistäminen
- Maakuntaliittojen laatimien maakuntaohjelmien ja -suunnitelmien valmisteluun ja toimeenpanoon osallistuminen
- Vastuu ministeriökohtaisista tulostavoitteista
- Yhteistyö yliopistojen ja ammattikorkea- ja ammattikoululaitoksen kanssa

- Läänien nykyisten valvonta- ja palvelutehtävien toteuttaminen alueen kunnissa

Maakuntaliittojen nimeämät maakunnan yhteistyöryhmät (MYR) toimivat koordinaatiovälineenä maakuntien itsehallinnon ja valtion aluehallinnon välillä. Maakuntaliitot arvioivat yhteistyön onnistumista. Koordinaatiovastuu valtioneuvostossa on elinkeinoministerin, kunta- ja palveluministerin ja opetusministerin muodostamassa koordinaatioryhmässä.

15 Hallitusohjelman kirjoittajat

Mikko Alkio, 34, oikeustieteen kandidaatti, pääministerin talouspoliittinen neuvonantaja, kansanedustajaehdokas, Uudenmaan vaalipiiri

Jari Haapiainen, 33, humanististen tieteiden kandidaatti, Keskustan eduskuntaryhmän kansainvälisten asioiden sihteeri

Kim Huovinlahti, 34, Sanomalehti Lallin päätoimittaja, kansanedustajaehdokas, Satakunnan vaalipiiri

Jukka Ihanus, 29, oikeustieteen kandidaatti, pääministerin erityisavustaja

Kari Jääskeläinen, 36, hallintotieteiden maisteri, Keskustan eduskuntaryhmän eduskuntas sihteeri

Eeva Kalli, 26, hallintotieteiden maisteri, kauppatieteiden ylioppilas, Maaseudun Sivistysliiton koulutus suunnittelija

Antti Kaikkonen, 32, kansanedustaja ja ehdokas, Uudenmaan vaalipiiri

Tatja Karvonen, 32, kasvatustieteen maisteri kansanedustaja ja ehdokas, Lapin vaalipiiri

Ossi Martikainen, 36, yhteiskuntatieteiden maisteri, yrittäjä, maanviljelijä, kansanedustajaehdokas, Pohjois-Savon vaalipiiri

Riikka Moilanen-Savolainen, 36, filosofian ylioppilas, kansanedustaja ja ehdokas, Oulun vaalipiiri

Riina Nevamäki, 31, valtiotieteen ylioppilas, kauppa- ja teollisuusministerin erityisavustaja, kansanedustajaehdokas, Helsingin vaalipiiri

Visa Noronen, 36, yhteiskuntatieteiden maisteri, lehdistöpäällikkö

Perttu Nousiainen, 28, yrittäjä,
kansanedustajaehdokka, Pohjois-Savon vaalipiiri

Markus Ojakoski, 31, filosofian maisteri, MA,
kulttuuriministerin erityisavustaja

Tuomo Puumala, 24, puheenjohtaja,
yhteiskuntatieteiden ylioppilas,
kansanedustajaehdokka, Vaasan vaalipiiri

Pertti Salovaara, 35, toimittaja,
kansanedustaja ja ehdokka, Pirkanmaan vaalipiiri

Kimmo Tiilikainen, 40, maatalous-metsätieteen
maisteri, metsänhoitaja, kansanedustaja ja ehdokka,
Kymen vaalipiiri

Anu Tuovinen, 26, valtiotieteen ylioppilas,
kansanedustajan avustaja

Taru Savolainen, 27, filosofian ja valtiotieteen
ylioppilas, kansanedustajan avustaja

Mirja Vehkaperä, 30, kasvatustieteen maisteri,
luokanopettaja, kansanedustajaehdokka,
Oulun vaalipiiri

Eerikki Viljanen, 31, maanviljelijä,
Keskustan eduskuntaryhmän maatalousvastaava,
kansanedustajaehdokka, Uudenmaan vaalipiiri

Anna-Mari Vimpari, 27, valtiotieteen ylioppilas,
Keskustan eduskuntaryhmän poliittinen sihteeri

Vapautta ja vakautta

Tulevaisuutta leimaavat kauaskantoiset, mutta pikaista ratkaisua odottavat haasteet. Keskustan 30+ -ryhmän mielestä ylisukupolvisista kysymyksistä on kyettävä keskustelemaan ja tarjoamaan niihin ratkaisumalleja.

Siksi oma hallitusohjelma.

Ryhmä on julkaissut aiemmin kirjan ”Vahvan Keskustan tie”. Kirjoittajia yhdistää edistysuskon lisäksi kaveruus niin yhteiskunnallisessa toiminnassa kuin sen ulkopuolellakin.